

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU'NDA DÜZENLENEN SUÇLAR

*Doç. Dr. Mustafa ÖZEN**

I. Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK), 13.01.2011 tarihinde kabul edildi ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

TTK'nda farklı maddelerde dağınık bir şekilde ceza ve idari yaptırım gerektiren birçok düzenlemeye yer verilmiştir. Bu düzenlemelerden cezai yaptırım gerektirenler¹, Ticaret Kanunu'nda yer almakla birlikte özü gereği ceza hukukunu, idari yaptırım gerektirenler, idari cezai hukukunu alanını ilgilendirmektedir.

Bu çalışmada, TTK'ndaki cezai yaptırım içeren düzenlemeler incelenecektir.

Kanun maddesi yürürlüğe gireli henüz bir yılını doldurdu. İnceleme konumuz olan suçlar ile ilgili doğrudan iki esere ulaşabildik. Bunlardan ilki, haksız rekabet suçlarına ilişkin özel çalışma, diğeri TTK'nda düzenlenen suçlar ile ilgili oldukça genel ve kapsamı dar bir makaledir. Diğer yayınlar, dolaylı ve bazıları ticaret hukuku anabilim dalı ile ilgili çalışmalardır. Bu makaleyi yazmaya başladığımız anda tespit edemediğimiz veya makaleyi yazdıktan sonra yayın aşamasına kadar geçen sürede yeni yayın yapılmış olup da farkına varmadığımız eserler olabilir. Biz, bu alanda el yordamı ile bir şeyler söylemeye çalışacağız. Umarız, bundan sonra yazılacak eserler ile konu daha da olgunlaşacaktır. İlk olması nedeniyle, eleştirilebilecek yönleri fazlaca bulunacaktır. Eleştiriler, ilmin gelişmesinin önemli yapı taşlarıdır.

* Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

¹ Öğretide, Doğrusöz, 6102 sayılı TTK'nda bazı fiillerin suç olarak düzenlenip cezai yaptırımlar öngörülmesi isabetli olmamıştır. Ekonomik özellik gösteren haksızlıkların yaptırımın da ekonomik olması gerekir. Bu nedenle, suç olarak düzenlenen bu haksızlıkları 'ticari kabahat' olarak düzenlenmesi isabetli olurdu. DOĞRUSÖZ, A. Bumin; Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun İhdas Ettiği Suçlar, Cezalar ve Olası Sorunlar, Yaklaşım, Aralık 2011, Yıl: 19, Sayı: 228, s. 253.

II. Türk Ticaret Kanununa Aykırı Olarak Ticaret Ünvanını Devretme, Devralma veya Kullanma Suçu (TTK m. 51)

TTK m. 51/3'e göre, '46'ncı maddeyi ihlal edenler veya 49 uncu maddeye aykırı olarak ticaret ünvanını devredenlerle devralan ve kullananlar, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır².

A. Suç ile Korunan Hukuksal Değer

Bu suçta, ticaret ünvanının gerçek ve doğru olduğuna ilişkin toplumsal güven duygusu korunmaktadır.

B. Suçun Konusu

1. Suçun Hukuki Konusu

Bu suçun hukuki konusu, ticaret ünvanının gerçek ve doğru olduğuna ilişkin güven duygusudur. Bu nedenle, korunan hukuksal değer ile hukuki konu aynıdır³. Çünkü, bir suçta, suçun maddi ve hukuki konusu bulunur ve suçta bu iki konu korunur. Hukuki konu, maddi konunun aksine somut değil, soyuttur. Kısaca, bir suçun hukuki konusu, suç ile korunan hukuksal değerdir.

2. Suçun Maddi Konusu

Bu suçun maddi konusu, ticaret ünvanıdır. Ticaret ünvanı, esasında bir markadır. Bu nedenle, somut bir yapıya sahip değildir. Ancak, bu ticaret ünvanı, somut bir nesne üzerine yazıldığı zaman, somutlaşmaktadır. TTK m. 46'da düzenlenen suç bakımından, bu durum daha da netleşmektedir. Örneğin, tek başlarına ticaret yapan gerçek kişiler ticaret unvanlarına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler yapamazlar. Bu yasağa aykırı hareket edebilmek için, ticaret ünvanının yazılı olduğu somut bir nesne bulunmalıdır.

² **TTK m. 46'ya göre,** '(1) Tacirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla; her ticaret unvanına, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayali adlardan ibaret olan ekler yapılabilir. (2) Tek başlarına ticaret yapan gerçek kişiler ticaret unvanlarına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler yapamazlar. (3) "Türk", "Türkiye", "Cumhuriyet" ve "Millî" kelimeleri bir ticaret unvanına ancak Bakanlar Kurulu kararıyla konabilir'. **TTK m. 49'a göre,** (1) Ticaret unvanı işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemez. (2) Bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğurur. Devir hâlinde devralan, unvanı aynen kullanma hakkına sahiptir'

³ ÜNVER, Yener: Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, Ankara 2003, s. 49 vd.

C. Suçun Faili

TTK m. 51/3'e göre, '46'ncı maddeyi ihlal edenler veya 49 uncu maddeye aykırı olarak ticaret unvanını devredenlerle devralan ve kullananlar, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır'.

Bu düzenlemede, iki farklı madde hükmünün ihlalinin bahsedilmektedir. O halde, bu maddede, birden çok suç düzenlemesine yer verilmiştir.

1) TTK m. 46'daki Düzenleme İhlal Edilerek İşlenen Suçun Faili

Bu suçun faili, TTK m. 46'daki hususlara aykırı olarak ticaret ünvanına ek yapan kişidir. Bu kişi, ticari işletmenin sahibi, temsile yetkili kişisi veya her ne sıfat veya göreve sahip olursa olsun ticari işletmenin bir çalışanı olabileceği gibi, üçüncü bir kişi de olabilir. Çünkü, bu suç ile üçüncü kişilerin ticari ünvanına olan güven duygusu korunmak istenmektedir. Ancak, bu tür suçlarda çoğunlukla fail, ticari işletmede üst düzeyde bir sıfat veya görev altında çalışan kişiler olmaktadır.

Bu suça iştirak mümkündür. Suç teşkil eden hareketi ticari işletmede çalışmayan kişi yapar ve fakat bu harekete ticari işletmede çalışan kişi iştirak ederse, iştirake ilişkin kurallar uygulanacaktır.

2) TTK m. 49'daki Düzenleme İhlal Edilerek İşlenen Suçun Faili

Bu suçun faili, ticaret unvanını işletmeden ayrı olarak başkasına devreden kişidir. Burada, şu hususun belirlenmesi gerekir. Ticari işletmeyi kim devretme yetkisine sahiptir? Kural olarak, bu suçun faili, Ticaret Kanunu'na göre ticari işletmeyi devretme yetkisine sahip kişidir. Bu kişi, ticari işletmeyi devrederken ticaret ünvanını ticari işletmeden ayırarak bir başkasına devretmektedir. Bu hareket, suç olarak kabul edilmiştir. Suç olarak kabul edilen hareketi işleyen kişi, suçun failidir.

Burada, şu ihtimal akla gelebilir: Ticari işletmeyi devretme yetkisine sahip olmayan üçüncü bir kişi, sahte belge düzenleyerek veya geçersiz hale gelen veya henüz geçerlilik taşımayan bir temsil yetkisine dayanarak (yetkisiz temsil = temsil yetkisinin sona ermesi, temsilcinin azaledilmesi gibi) ticari işletmeden ayrı olarak ticari ünvanı devrederse, bu suç oluşabilir mi?

Oluşabilir. Çünkü, bu suç ile iyi niyetli üçüncü kişilerin ticari güven duygusu korunmak istenmektedir. Eğer, ticari ünvanın devredildiği kişi, devreden kişinin gerçekten devretme yetkisine sahip olmadığını biliyorsa (kötü niyetli ise), eğer iştirak iradesi bulunmakta ise, üçüncü kişi suça iştiraktan sorumlu tutulabilir. Çünkü, bu hareket ile ticari ünvanın kanuna aykırı olarak devri sonucu menfaatleri ihlal edilen kişiler, mağdur olmaktadır. Bu suçta toplum genel mağdurdur.

D. Suçun Mağduru

Suçun mağdurunu belirlemek için ikiye ayırarak inceleme yapmak gerekir.

1) TTK m. 46'daki Düzenleme İhlal Edilerek İşlenen Suçun Mağduru

Bu suçun mağduru toplumdur. Bu suç ile toplumun ticari yaşamda dürüstlük kuralına uygun hareket edildiğine yönelik güven duygusu ihlal edilmektedir.

2) TTK m. 49'daki Düzenleme İhlal Edilerek İşlenen Suçun Mağduru

TTK m. 49'a aykırı olarak ticaret ünvanının devredilmesi sonucu menfaatleri ihlal edilen kişiler mağdur olmaktadır. Bu suçta toplum, genel mağdurdur.

E. Suçun Maddi Unsuru

1. Hareket

TTK m. 53'te, suç teşkil eden hareketlerin neler olduğu, TTK m. 46 ve 49'daki düzenlemeye gönderme yapılarak belirlenmiştir.

Bu durumda, ilk önce TTK m. 46'da daha sonra TTK m. 49'da düzenlenen hareketleri belirlemek gerekecektir.

1) TTK m. 46'da Düzenlenen Suçlarda Hareket

TTK m. 46'da üç fıkra yer almaktadır. Her bir fıkroda suç teşkil eden ayrı hareketlere yer verilmiştir.

a) TTK m. 46/1'de düzenlenen suç teşkil eden hareketler iki farklı şekilde gerçekleşebilir. Bu hareketler şu şekilde ifade edilebilir:

Bir ticari işletmenin ticaret ünvanına;

- a) Tacirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayalî adlardan ibaret olan ekler yapmak.

Burada suç teşkil eden hareket ekler yapmaktır. Kanun maddesinde 'ekler yapmak' ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade çoğul bir ifade olmakla birlikte, sadece bir ek yapmak da suçu oluşturabilir. Çünkü, çok, azı da içinde barındırır.

Bu suç teşkil eden hareketin işlenmiş sayılabilmesi için, yapılan ek veya eklerin 'Tacirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte' olması gerekir. Yani, yapılan ek veya eklerin üçüncü kişileri aldatma kabiliyetine sahip olması gerekir. Yapılan ek veya ekler, üçüncü kişileri aldatma kabiliyetine sahip olmazsa, suç oluşmaz.

Bu düzenlemede bir algı yanıltması üzerinde durulmuştur. Algı yanıltmasının tespitinde, fail mi, mağdur mu yoksa üçüncü bir kişinin mi esas alınması gerektiği sorunu ortaya çıkabilir.

Algı yanıltmasının tespitinde, üçüncü bir kişi (objektif / nesnel ölçü) esas alınmalıdır.

Ek yapmak, etken (icrai) bir hareket ile gerçekleştirilebilir. Bu nedenle, bu suç, edilgen (ihmalî) hareket ile işlenemez.

Daha önce başka bir kişi tarafından yapılan ek veya eklerin kaldırılmaması, bu suçu oluşturmaz. Kaldırma yükümlülüğü, ayrıca düzenlenmiş ise, bu yükümlülüğe uymamadan dolayı cezai sorumluluk doğabilir.

Ek yapma, serbest hareketli bir suçtur. Bu nedenle, birçok şekilde (kalem, çivi, boya, kaynak, resim, fotoğraf vb.) işlenebilir.

Bu suç sırf hareket suçudur. Bu nedenle, üçüncü kişileri aldatabilecek ek veya ekler yapmak ile suç tamamlanır. Bu düzenlemede ek veya ekler yapma, kullanmayı içinde barındırmaktadır. Çünkü, kullanma olmadan üçüncü kişilerin aldatılması mümkün değildir. Dolayısıyla üçüncü kişilerin algısına sunulmayan ek veya ekler yapma, suçu oluşturmamalıdır. Korunan hukuksal değer, üçüncü kişilerin aldatılması ile ihlal edilmiş olunacaktır.

b) Gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olarak, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayalî adlardan ibaret olan ekler yapmak.

Burada ekler şeklinde çoğul ifadesi kullanılmakla birlikte, bir ek yapmakla da bu suç işlenebilir.

Ek yapmak, etken (icrai) bir hareket ile gerçekleştirilebilir. Bu nedenle bu suç, edilgen (ihmalî) hareket ile işlenemez.

Daha önce başka bir kişi tarafından yapılan ek veya eklerin kaldırılmaması, bu suçu oluşturmaz. Kaldırma yükümlülüğü, ayrıca düzenlenmiş ise, bu yükümlülüğe uymamadan dolayı cezai sorumluluk doğabilir.

Ek yapma, serbest hareketli bir suçtur. Bu nedenle, birçok şekilde (kalem, çivi, boya, kaynak, resim, fotoğraf vb.) işlenebilir.

Bu suç da sırf hareket suçudur. Bu nedenle, üçüncü kişileri aldatabilecek ek veya ekler yapmak ile suç tamamlanır.

b) TTK m. 46/2'de düzenlenen suç teşkil eden hareket şu şekilde ifade edilebilir:

Tek başlarına ticaret yapan gerçek kişi veya kişiler tarafından ticaret unvanlarına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler yapmak.

Bu düzenlemeye göre, suçun oluşabilmesi için; tek başlarına ticaret yapan kişi veya kişiler olmalı, yapılan ek veya eklerin bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak nitelikte olması gerekir.

Bu ifadeden, bir algı yanlışmasına neden olmanın düzenlendiği görülmektedir. Yapılan ek veya ekler, gerçekte bir şirket bulunmamasına rağmen, bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak nitelikte olması halinde bu suç oluşacaktır. Bu algı yanlışmasının oluşumunun tespitinde, üçüncü kişi veya kişiler esas alınmalıdır.

Tek başlarına ticaret yapan gerçek kişi veya kişilerin şirketleri var ve şirketleri üzerinden ticaret yapmakta iseler, bu fıkra hükmü uygulanmaz. Çünkü, bu fıkra hükmü, bir şirket adına ticaret yapmayan gerçek kişi veya kişilerin yapacağı hareketleri suç olarak düzenlemiştir. Eğer, ortada bir şirket varsa, TTK m. 46/1'de düzenlenen durum söz konusu olacaktır.

Ek yapmak, etken (icrai) bir hareket ile gerçekleştirilebilir. Bu nedenle, bu suç, edilgen (ihmalî) hareket ile işlenemez.

Ek yapma, serbest hareketli bir suçtur. Bu nedenle, birçok şekilde (kalem, çivi, boya, kaynak, resim, fotoğraf vb.) işlenebilir.

c) TTK m. 46/3'te düzenlenen suç teşkil eden hareket şu şekilde ifade edilebilir:

Bakanlar Kurulu karar olmaksızın; Türk, Türkiye, Cumhuriyet ve Millî kelimelerini bir ticaret unvanına koymak.

Bu düzenlemeye göre, suçun oluşabilmesi için iki hususun birlikte bulunması gerekir: 1) Bakanlar Kurulu karar olmayacak, Türk, Türkiye, Cumhuriyet ve Millî kelimelerinden biri ticaret unvanına koyulacak. Bu iki unsurdan biri gerçekleşmezse, suç oluşmaz. Yani, bu kelimelerden birinin ticaret unvanına konulabilmesi için Bakanlar Kurulu kararı varsa suç oluşamaz. Yine, bu kelimelerden başka kelimelerin ticaret unvanına konulması, Bakanlar Kurulu kararı olmasa da, suç teşkil etmez.

Konulması Bakanlar Kurulu kararına bağlı kelimeler, sınırlı sayıda belirtilmiştir. Bu nedenle, bu kelimelerin kapsamı genişletilemez. Türkçe olarak sınırlı sayıda belirtilen bu kelimeler, Türkçe kelimeler olup, bu kelimelerin yabancı dildeki karşılığı da yasak kapsamında değerlendirilmelidir. Yabancı kelimelerin ticaret ünvanında kullanılabilmesi için ilgili yönetmelik hükümlerine göre hareket edilmelidir⁴. Türkçe olarak sınırlı sayıda belirtilen bu kelimelerin

⁴ Ticaret unvanı Türkçe olarak tespit edilir. Unvanda yer alan muhayyel adlar da Türkçe olmalıdır. Ancak kanuna, milli, kültürel ve tarihi menfaatlerimize aykırı olmaması, şirketin faaliyet konusuna giren mal veya hizmetin tanıtıcı ad veya markasının yabancı dilde olması ve yaban-

eş anlamlısı olan kelimeler, yasak kapsamında değerlendirilmemelidir. Örneğin milli yerine ulus kullanılabilirdir.

2) TTK m. 49'da Düzenlenen Suçlarda Hareket

TTK m. 49'a göre, '(1) Ticaret unvanı işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemez. (2) Bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğurur. Devir hâlinde devralan, unvanı aynen kullanma hakkına sahiptir'.

TTK m. 51/3'te 'TTK m. 49'a göre suç teşkil edecek hareketler şu şekilde belirtilmiştir: TTK m. 49'a aykırı olarak ticaret unvanını devretme, devralma ve kullanma.

TTK m. 51/3'te 'devretme, devralma ve kullanma' hareketlerine yer verilmiştir. 'Devretme ve devralma' kelimesinden sonra 've' bağlacı kullanılarak 'kullanma' hareketine yer verilmiştir. Bu düzenleme şu soruyu akla getirmektedir: Bu düzenleme şekli ile, suçun oluşabilmesi için 'devretme, devralma' hareketleri yeterli olmayıp ayrıca 'kullanma' hareketinin de gerçekleşmesi zorunlu mudur yoksa, bu hareketler başlı başına suçun işlenebilmesi için yeterli midir? Yani, bu hareketler diğerinden bağımsız mıdır?

Suçun oluşabilmesi için devretme, devralma hareketleri yeterli olmayıp ayrıca kullanma hareketinin de gerçekleşmesi zorunludur denilecek olursa, bu düzenlemenin bağlı hareketli bir suç olduğu sonucuna varılacaktır. Bu hareketler diğerinden bağımsız olup her birinin gerçekleştirilmesi halinde suçun oluşacağı kabul edilirse, seçimlik hareketli bir suç olduğu sonucuna varılacaktır.

Bize göre, bu düzenleme, seçimlik hareketli bir suçtur. Bu nedenle, suçun oluşabilmesi için devretme, devralma veya kullanma hareketlerinden birinin gerçekleşmesi halinde suçun oluştuğu kabul edilmelidir. Çünkü, söz konusu hareketler, birbirinden bağımsız hukuki sonuç doğurabilecek niteliktedirler. Devretme ve devralma kelimesinden sonra 've' bağlacına yer verilip bu bağlacın arkasından 'kullanma' kelimesine yer verilmiş olması, bu suçun üç farklı hareket ile işlenebileceğini 've' bağlacının sınırlayıcı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Devretme ile devralma, bir hukuki işlemde işlemin taraflarının yapabileceği hareketleri ifade eder. Bu nedenle, bu suç, bir tür zorunlu çok failli suç olma özelliğine sahiptir. Bir tarafta devreden diğer tarafta devralan söz konusudur. Hem devreden hem de devralan suçun faili olabilecektir.

cı ortak bulunması halinde, ticaret unvanında yabancı kelime bulundurulmasına izin verilebilir (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret 2003/3 sayılı tebliği).

Devretme ve devralma kelimesinden ne anlaşılması gerektiği, ticari ünvanın devri hükümlerine göre belirlenecektir.

Kullanma, devretme ve devralmadan bağımsız bir harekettir. Buradaki kullanma kelimesinden ne anlaşılması gerektiği üzerinde durulmalıdır.

Bu maddede yasaklanan, işletmeden ayrı olarak başkasına devredilen ticaret ünvanının kullanılmasıdır. Ticaret ünvanını kullanan kişi, yasak devir gereği işletmeden ayrı olarak ticaret ünvanı devredilen kişi olabileceği gibi, bu durumu bilen yasak devir işleminin yapıldığı kişiden başka bir kişi de olabilir.

2. Netice

TTK m. 53'te suç teşkil eden hareketlerin neler olduğu TTK m. 46 ve 49'a yollama yapılarak belirtilmiştir.

TTK m. 46 ve 49'da düzenlenen suçlar, sırf hareket suçlarıdır. Bu nedenle, netice suçları değildir. Başka bir ifadeyle, suçun oluşabilmesi için, kanunda belirtilen yasaklanmış hareketlerin yapılması yeterli görülmüş, bu hareketler sonucu ayrıca bir neticenin meydana gelmesi aranmamıştır.

Konu bakımından, TTK m. 46 ve 49'da düzenlenen suçlar, tehlike suçlarıdır. Bu nedenle, zarar suçları değildir. Suçun oluşabilmesi için, ayrıca bir zararın meydana gelmesi istenmemiştir.

3. Nedensellik Bağı

TTK m. 53'te suç teşkil eden hareketlerin neler olduğu TTK m. 46 ve 49'a yollama yapılarak belirtilmiştir.

TTK m. 46 ve 49'da düzenlenen suçlar, sırf hareket suçları oldukları için, bu suçlarda nedensellik bağının tespiti önem taşımamaktadır.

F. Suçun Manevi Unsuru

TTK m. 53'te suç teşkil eden hareketlerin neler olduğu TTK m. 46 ve 49'a yollama yapılarak belirtilmiştir.

TTK m. 46 ve 49'da düzenlenen suçlar, ancak, kasten işlenebilirler. Bu nedenle, taksirle işlenemezler. Failin taksiri söz konusu ise, cezai sorumluluğu bulunmaz.

Kast, doğrudan kast olabileceği gibi olası kast da olabilir.

Bu maddelerdeki suçun işlenebilmesi için özel kast aranmamıştır. Bu nedenle, özel kast zorunlu bir unsur değildir.

G. Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenler

1) Hukuka Uygunluk Nedenleri

a) Meşru Savunma

Bu suçlar bakımından, hukuka uygunluk nedeni olarak meşru savunma hükümleri uygulanabilir.

b) Kanun Hükmünü Yerine Getirme

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak kanun hükmünü yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Hakkın Kullanılması

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak hakkın kullanılması hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir. Çünkü, kanun koyucu, kişilere, bu düzenlemede yer alan hareketler bakımından üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği bir hak tanımamıştır.

d) İlgilinin Rızası

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızası hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir. Çünkü, kanun koyucu, kişilere, bu düzenlemede yer alan hareketler bakımından üzerinde rıza gösterebileceği bir hak tanımamıştır.

2) Kusurluluğu Kaldıran Nedenler

a) Zorunluluk Hali

Bu suçlar bakımından, kusurluluğu kaldırان bir neden olarak zorunluluk hali hükümleri uygulanabilir.

b) Yetkili Amirin Emrini Yerine Getirme

Bu suçlar bakımından kusurluluğu kaldırان bir neden olarak yetkili amirin emrini yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Cebir, Tehdit

Bu suçların işlenmesinde cebir veya tehdit söz konusu ise, failin cebir veya tehdit etkisi altında kalarak suçu işlemesi nedeniyle, cezai sorumluluğu bulunmayacaktır. Bu durumda, fail, cebir veya tehdidi kullanan kişi olacaktır.

d) Hata

Bu suçlar bakımından kusurluluğu kaldırان bir neden olarak hata hükümleri uygulanabilir.

Suçun maddi unsurlarında hata söz konusu olabilir. Suçun maddi unsurlarında hata bulunduğu, hata kastı kaldırır. Bu durumda, failde taksir derecesinde kusur söz konusu olabilir. Bu suç taksirle işlenemeyeceği için, failin cezai sorumluluğu bulunmaz. Örneğin, ticaret ünvanına yapılan ‘Türk’ kelimesi ekinin yapılabileceği konusunda Bakanlar Kurulu kararının var olduğunun sanılması gibi.

Hukuki hatanın koşulları gerçekleşirse, fail bu hatasından yararlanabilecektir.

H. Suçun Tamamlanması

TTK m. 53/1’in göndermesi nedeniyle TTK m. 46 ve 49’da düzenlenen suç teşkil eden hareketler bakımından suç, söz konusu hareketlerin yapıldığı anda tamamlanır. Çünkü, bu suçlar, sırf hareket suçlarıdır. Ayrıca, bir neticenin veya bir zararın gerçekleşmesi aranmamıştır.

I. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1. Teşebbüs

TTK m. 53/1’in göndermesi nedeniyle TTK m. 46 ve 49’da düzenlenen suçlar, hareket bakımından sırf hareket, konu bakımından tehlike suçlarıdır.

Öğretide sırf hareket suçlarına teşebbüs konusunda farklı görüşler ileri sürülmektedir.

Bu konuda bir görüş, sırf hareket suçlarına teşebbüsün mümkün olmadığını ifade etmektedir.

Başka bir görüş ise, eğer hareketler kısımlara bölünebiliyorsa, sırf hareket suçlarına teşebbüsün mümkün olabileceğini ifade etmektedir.

Biz, ikinci görüşe taraftarız. Bu nedenle, örneğin, ticaret ünvanına ek yapmaya başlanıp ek yapılamadan kişi yakalanır veya engellenirse, ticaret ünvanı ticari şirketten ayrı olarak devredilmeye başlanır ve fakat devir gerçekleşmeden engellenirse, suç teşebbüs aşamasında kalmış sayılmalıdır.

2. İştirak

TTK m. 53/1’in göndermesi nedeniyle TTK m. 46 ve 49’da düzenlenen suçlar bakımından iştirak bir özellik göstermemektedir. Bu suçlar bakımından iştirakin genel kuralları geçerli olacaktır.

Ticaret ünvanının işletmeden ayrı olarak başkasına devredilmesinde, devreden ile devralan bir suçun karşılıklı failleridir. Bu nedenle, suça iştirak eden değil, aynı suçun karşılıklı müstakil failidirler.

3. İçtima

a) Bileşik Suç

TTK m. 53/1'in göndermesi nedeniyle TTK m. 46 ve 49'da düzenlenen suçlar bakımından bileşik suç düzenlemesine yer verilmemiştir.

b) Zincirleme Suç

TTK m. 53/1'in göndermesi nedeniyle TTK m. 46 ve 49'da düzenlenen suçlar bakımından TCK m. 43'te düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

c) Fikri içtima

TTK m. 53/1'in göndermesi nedeniyle TTK m. 46 ve 49'da düzenlenen suçlar bakımından ek yapma, ayrıca, belgede sahtecilik suçunu da oluşturabilir mi?

Ticaret ünvanı bir belge sayılabilirse, unvan üzerinde ek yapma, eğer ek başkalarını aldatabilecek nitelikte ise, bu hareket, ayrıca belgede sahtecilik suçunu da oluşturabilir. Bu durumda, fikri içtima söz konusu olabilecektir.

Fikri içtima söz konusu olduğunda, soyut anlamda en ağır ceza hangi suçta düzenlenmiş ise, o suçtan cezai sorumluluk benimsenecektir.

II. TTK Hükümlerine Aykırı Olarak; Haksız Rekabet Etme, Ticari Rakipleri Aleyhine Kasten Yanlış veya Yanıltıcı Bilgi Verme, Başkası Adına Çalışan Kişileri, Yanında Çalıştıkları Kişilerin Ticari Sırlarını Vermeleri İçin Aldatma, Yanında Çalışan Kişilerin Haksız Rekabet Ettiğini Bilmelerine Rağmen Önlememe, Çalışan Bu Kişilerin Gerçeğe Aykırı Beyanlarını Düzeltmeme Suçu (TTK m. 62)

TTK m. 62'ye göre, '(1) a) 55'inci maddede yazılı haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler, b) Kendi icap ve tekliflerinin rakiplerinkine tercih edilmesi için kişisel durumu, ürünleri, iş ürünleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten yanlış veya yanıltıcı bilgi verenler, c) Çalışanları, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri, çalıştırmanın veya müvekkillerinin üretim veya ticaret sırlarını ele geçirmelerini sağlamak için aldatanlar, d) Çalıştıranlar veya müvekkillerden, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, işlerini gördükleri sırada cezayı gerektiren bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrenip de bu fiili önlemeyenler veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmeyenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, 56'ncı madde gereğince hukuk davasını açma hakkını haiz bulunanlardan birinin şikâyeti üzerine, her bir

bent kapsamına giren fiiller dolayısıyla iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılırlar⁵.

⁵ **TTK m. 55'e göre,** '(1) Aşağıda sayılan hâller haksız rekabet hâllerinin başlıcalarıdır: a) Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar ve özellikle; 1. Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek, 2. Kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek, 3. Paye, diploma veya ödül almadığı hâlde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembollerini kullanmak, 4. Başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak, 5. Kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötüleyici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollardan öne geçirmek, 6. Seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak; şu kadar ki, satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması hâlinde yanıltmanın varlığı karine olarak kabul olunur; davalı, gerçek tedarik fiyatını ispatladığı takdirde bu fiyat değerlendirmeye esas olur, 7. Müşteriyi ek edimlerle sunumun gerçek değeri hakkında yanıltmak, 8. Müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle saldırgan satış yöntemleri ile sınırlamak, 9. Malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya tehlikelerini gizlemek ve bu şekilde müşteriyi yanıltmak, 10. Taksitle satım sözleşmelerine veya buna benzer hukuki işlemlere ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını veya taksitle satımdan kaynaklanan ek maliyeti Türk Lirası ve yıllık oranlar üzerinden belirtmemek, 11. Tüketici kredilerine ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek veya kredilerin net tutarlarına, toplam giderlerine, efektif yıllık faizlerine ilişkin açık beyanlarda bulunmamak, 12. İşletmesine ilişkin faaliyetleri çerçevesinde, taksitle satım veya tüketici kredisi sözleşmeleri sunan veya akdeden ve bu bağlamda sözleşmenin konusu, fiyatı, ödeme şartları, sözleşme süresi, müşterinin cayma veya fesih hakkına veya kalan borcu vadeden önce ödeme hakkına ilişkin eksik veya yanlış bilgiler içeren sözleşme formleri kullanmak. b) Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek; özellikle; 1. Müşterilerle kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, onları başkalarıyla yapmış oldukları sözleşmelere aykırı davranmaya yöneltmek, 2. Üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, haketmedikleri ve onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek yararlar sağlayarak veya önererek, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak, 3. İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek, 4. Onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapmış olan alıcının veya kredi alan kişinin, bu sözleşmeden caymasına veya peşin satış sözleşmesi yapmış olan alıcının bu sözleşmeyi feshetmesine yöneltmek. c) Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma; özellikle; 1. Kendisine emanet edilmiş teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden yetkisiz yararlanmak, 2. Üçüncü kişilere ait teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden, bunların kendisine yetkisiz olarak tevdi edilmiş veya sağlanmış olduğunun bilinmesi gerektiği hâlde, yararlanmak, 3. Kendisinin uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlanmaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp onlardan yararlanmak'.

A. Suç ile Korunan Hukuksal Değer

Bu suçta birden çok hukuksal değer korunmaktadır. Korunan hukuksal değerler şu şekilde ifade edilebilir: 1) Haklı rekabetin korunması. Haklı rekabet korunmakla hem rekabetin tarafları olan ticari şirketler hem de ticari mal ve hizmetlerin muhatabı olan toplum korunmaktadır. 2) Yanıltıcı bilgiler ile rakip şirketlerin ticari menfaatlerinin ihlal edilmesinin önlenmesi, 3) Hukuka aykırı bir şekilde rakip ticari şirket ile ilgili sırların ele geçirilmesinin önlenmesi.

B. Suçun Konusu

1. Suçun Hukuki Konusu

Bu suçun hukuki konusu, suç ile korunan hukuksal değer ile aynıdır⁶.

2. Suçların Maddi Konusu

Bu suçun maddi konusu, bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu suçta hukuki konu ile maddi konu birleşmiştir.

C. Suçun Faili

Bu suçun faili, TTK m. 62'de düzenlenen yasak hareketleri işleyen kişi veya kişilerdir⁷.

Bu düzenlemeye göre, suçun faili herkes olabilmektedir. Bu nedenle, bu suç fail bakımından özgü bir suç değildir. Somut olayda fail, TTK m. 62'de düzenlenen yasak hareketleri işleyen⁸ kişi veya kişilerdir.

D. Suçun Mağduru

Bu suçun mağduru, farklılık göstermektedir. Çünkü, TTK m. 62'deki düzenlemede suç teşkil eden birden çok farklı hareket ve bu farklı hareketlerden

⁶ Aydın, suçun hukuki konusunu, hukuk tarafından korunan ve suç teşkil eden hareket ile ihlal edilen hukuki menfaat veya varlık olarak ifade etmektedir. Bkz, AYDIN, Hüseyin; Türk Ticaret Kanununda Haksız Rekabet Suçları, Ankara, 2008, s. 61.

⁷ AYDIN; s. 61.

⁸ TTK m. 62'ye göre, '(1) a) 55'inci maddede yazılı haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler, b) Kendi icap ve tekliflerinin rakiplerinkine tercih edilmesi için kişisel durumu, ürünleri, iş ürünleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten yanlış veya yanıltıcı bilgi verenler, c) Çalışanları, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri, çalıştırmanın veya müvekkillerinin üretim veya ticaret sırlarını ele geçirmelerini sağlamak için aldatanlar, d) Çalıştıranlar veya müvekkillerden, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, işlerini gördükleri sırada cezayı gerektiren bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrenip de bu fiili önlemeyenler veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmeyenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, 56'ncı madde gereğince hukuk davasını açma hakkını haiz bulunanlardan birinin şikâyeti üzerine, her bir bent kapsamına giren fiiller dolayısıyla iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılırlar'.

mağdur veya zarar görebilecek birden çok farklı kişi veya kişiler bulunmaktadır⁹. Bu nedenle suçun mağdurları şu şekilde ifade edilebilir:

1) TTK m. 62/1-a'da suç olarak düzenlenen hareketin mağduru, TTK m. 55'te düzenlenen haksız rekabet kurallarına kasten uyulmayarak gerçekleştirilen hareketlerin sonucunda, menfaatleri ihlal edilen kişi veya kişilerdir.

2) TTK m. 62/1-b'da suç olarak düzenlenen hareketin mağduru, söz konusu hareketin yapılması sonucu ticari menfaati zarar görecektir veya tehlikeye düşecek rakip ticari şirkettir.

3) TTK m. 62/1-c'da suç olarak düzenlenen hareketin mağduru, kendisini çalıştıran veya müvekkillerinin üretim veya ticaret sırlarını ele geçirmelerini sağlamak için aldatılanlardır. Bu aldatılanlar, işçi, vekil veya yardımcı olabilirler.

4) TTK m. 62/1-d'de suç olarak düzenlenen hareket sonucu, haksız rekabete uğrayan kişi veya kişilerdir. Özellikle, özel hukuk tüzel kişisi olan ticaret şirketleri mağdur konumunda olmaktadır.

Aydın'a göre, haksız rekabet oluşturan haksız hareketten dolayı aldananan toplum da mağdurdur¹⁰.

E. Suçun Maddi Unsuru

1. Hareket

TTK m. 62'de suç teşkil eden birden çok hareket dört bend halinde düzenlenmiştir. Bu hareketler şu şekilde ifade edilebilir:

1) TTK m. 55'te Düzenlenen Haksız Rekabet Oluşturan Hareketler

TTK m. 55'te haksız rekabet oluşturan birden fazla hareketlere yer verilmiştir¹¹.

⁹ AYDIN; s. 101.

¹⁰ AYDIN; s. 101.

¹¹ **TTK m. 55'e göre**, '(1) Aşağıda sayılan hâller haksız rekabet hâllerinin başlıcalarıdır: a) Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar ve özellikle; 1. Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek, 2. Kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek, 3. Paye, diploma veya ödül almadığı hâlde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembollerini kullanmak, 4. Başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak, 5. Kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötüleyici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollardan öne geçirmek, 6. Seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri

TTK m. 55'te düzenlenen haksız rekabet oluşturan hareketlerin ortak özelliği, üçüncü kişilerin mal veya hizmet alımında algı yanıltılmasına sevk edilmesidir. Başka bir ifadeyle, bir mal veya hizmette, gerçekte olmayan bir özellik veya nitelik varmış gibi gösterilerek başka bir mal veya hizmetin satışına olumsuz etki etmektedir.

Bir şirketin veya tacirin mal ve hizmetleri, başka bir şirket veya tacirin mal ve hizmetlerinin satışını gerçek dışı açıklama yapma veya açıklama yapmama şeklinde olumsuz yönde etkilemek, haksız rekabet oluşturur.

TTK m. 55'te, gerçek dışı algı yanıltılmasına neden olabilecek hareketlerin neler olabileceği örnekleme yoluyla belirtilmiştir. Bu nedenle, haksız rekabet oluşturan hareketler, TTK m. 55'te belirtilen hareketlerle sınırlı değildir. Çünkü, TTK m. 55'te açıkça, 'Aşağıda sayılan hâller haksız rekabet hâllerinin başlıcalarıdır' ifadesine yer verilerek, sayılan durumları sınırlı sayıda olmadığı ifade edilmiştir.

birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak; şu kadar ki, satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması hâlinde yanıltmanın varlığı karine olarak kabul olunur; davalı, gerçek tedarik fiyatını ispatladığı takdirde bu fiyat değerlendirmeye esas olur, 7. Müşteriyi ek edimlerle sunumun gerçek değeri hakkında yanıltmak, 8. Müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle saldırgan satış yöntemleri ile sınırlamak, 9. Malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya tehlikelerini gizlemek ve bu şekilde müşteriyi yanıltmak, 10. Taksitle satım sözleşmelerine veya buna benzer hukuki işlemlere ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını veya taksitle satımdan kaynaklanan ek maliyeti Türk Lirası ve yıllık oranlar üzerinden belirtmemek, 11. Tüketici kredilerine ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek veya kredilerin net tutarlarına, toplam giderlerine, efektif yıllık faizlerine ilişkin açık beyanlarda bulunmamak, 12. İşletmesine ilişkin faaliyetleri çerçevesinde, taksitle satım veya tüketici kredisi sözleşmeleri sunan veya akdeden ve bu bağlamda sözleşmenin konusu, fiyatı, ödeme şartları, sözleşme süresi, müşterinin cayma veya fesih hakkına veya kalan borcu vadeden önce ödeme hakkına ilişkin eksik veya yanlış bilgiler içeren sözleşme formülleri kullanmak. b) Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek; özellikle; 1. Müşterilerle kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, onları başkalarıyla yapmış oldukları sözleşmelere aykırı davranmaya yöneltmek, 2. Üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, haketmedikleri ve onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek yararlar sağlayarak veya önererek, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak, 3. İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek, 4. Onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapmış olan alıcının veya kredi alan kişinin, bu sözleşmeden caymasına veya peşin satış sözleşmesi yapmış olan alıcının bu sözleşmeyi feshetmesine yöneltmek. c) Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma; özellikle; 1. Kendisine emanet edilmiş teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden yetkisiz yararlanmak, 2. Üçüncü kişilere ait teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden, bunların kendisine yetkisiz olarak tevdi edilmiş veya sağlanmış olduğunun bilinmesi gerektiği hâlde, yararlanmak, 3. Kendisinin uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlanmaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp onlardan yararlanmak'.

Burada, şu tartışma ortaya çıkabilecektir: TTK m. 55'te örnek olarak sayılan haksız rekabet oluşturan hareketlerin dışında haksız rekabet oluşturabilecek hareketler, suç oluşturacak mıdır?

Konu kanunilik ilkesi bakımından önem taşımaktadır. Kanunun madde gerekçesinde, TTK m. 55'te açıkça düzenlenen haksız rekabet oluşturan hareketlerden başka hareketlerde cezanın verilmeyeceği ifade edilmiştir.

Ticaret hukuku bakımından konuya bakıldığında, öğretide bir görüşe göre, TTK m. 55'te örnek olarak sayılan haksız rekabet oluşturan hareketlerin dışında haksız rekabet oluşturabilecek hareketlerin, haksız rekabet olarak kabul edilmesi gerektiği yönündedir¹².

Ceza hukuku bakımından konuya bakıldığında, bu konuda özel çalışma yapmış olan Aydın'a göre, TTK m. 57'de örnekleme şeklinde belirtilen haksız rekabet oluşturan hareketlerden başka hareketler bakımından da suç oluşabilecektir¹³.

Kanunilik ilkesi, suçta (yasak koyan kuralda) ve cezada kanunilik ilkesi olarak iki önemli hususu içerir. Bu düzenlemede, suçta (yasak koyan kuralda) kanunilik ilkesi üzerinde durulacaktır. Suçta (yasak koyan kuralda) kanunilik ilkesi, cezai yaptırım gerektiren haksız hareket veya neticenin önceden açıkça belirtilmesini ifade eder. Bu düzenlemenin muhatabı, kanun koyucudur. Bu nedenle, idareye cezai yaptırım gerektiren haksız hareketi belirleme yetkisi verilmek istenmemektedir. Çünkü, idare keyfi uygulama yaparak kişilerin temel hak ve özgürlüklerini kısıtlayabilir hatta ortadan kaldırabilir. Kanun koyucu, cezai yaptırım gerektiren haksız hareket veya neticenin önceden açıkça belirtmelidir. Ancak, kanun koyucu, suç ile korunan hukuksal değer dikkate alınarak her bir haksız hareketi tek tek belirlemenin mümkün olmadığı veya amacı karşılamadığı durumlarda, örnekleme anlamında haksız hareketlere yer verebilir. Böyle bir düzenleme, kanunilik ilkesine aykırılık oluşturmaz. Çünkü, bu gibi durumlarda, hangi hareketlerin yasak hareket kapsamına gireceğini, idare veya idari bir organ belirlemekte, somut olaya göre hareket edilmektedir. Somut olayda, suç ile korunmak istenen hukuki değer ihlali söz konusu olursa, hareket suç oluşturabilecektir. Bu durumda, idarenin keyfi uygulaması değil, kanunun muhatabı olan kişilerin haksız hareketine göre hareket edilmiş olunmaktadır. Bu tür tartışmaları önlemek için yapılması gereken; ya haksızlık oluşturan bir tane hareket veya neticeye yer verilmesi veya haksızlık oluşturan hareket veya neticeye birden çok ve fakat sınırlı sayıda yer verilmesi ya da sadece haksızlığa yer verilmesidir. Örnekleme şeklindeki düzenleme, isabetli olmamaktadır.

¹² BİÇER, Levent; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet (TTK m. 54 – 63), Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012/1, s. 109.

¹³ AYDIN; s. 118. Yazar, eserini, 6102 sayılı kanundan önce yürürlükte olan TTK'na göre yazmıştır. Ancak, haksız rekabete ilişkin hükümler, her iki kanunda da çok büyük oranda aynıdır.

TTK m. 55'te düzenlenen haksız rekabet oluşturan hareketler, etken (icrai) şekilde işlenebileceği gibi edilgen (ihmalî) şekilde de işlenebilir. Örneğin, başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek, etken şekilde işlenen bir haksız rekabettir. Taksitle satım sözleşmelerine veya buna benzer hukuki işlemlere ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını veya taksitle satımdan kaynaklanan ek maliyeti Türk Lirası ve yıllık oranlar üzerinden belirtmemek, edilgen şekilde işlenen bir haksız rekabettir.

TTK m. 55'te düzenlenen haksız rekabet oluşturan hareketler, seçimlik olarak düzenlendiği için, suç, seçimlik hareketli bir suçtur.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunundan önce 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu yürürlükteydi. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yürürlükten kaldırılan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda haksız rekabet oluşturan hareketler, 57. maddede düzenlenmişti. Haksız rekabet oluşturan hareketler bakımından iki kanun arasında bir fark bulunmadığı ifade edilebilir. Bu nedenle, Yürürlükten kaldırılan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde verilen Yargıtay kararları, yeni kanun döneminde de ışık tutacak nitelikte olduğundan, bu kanun döneminde verilen bazı Yargıtay kararlarına yer vermek yerinde olacaktır¹⁴.

2) Kendi İcap ve Tekliflerinin Rakiplerinininkine Tercih Edilmesi İçin Kişisel Durumu, Ürünleri, İş Ürünleri, Ticari Faaliyeti ve İşleri Hakkında Kasten Yanlış veya Yanıltıcı Bilgi Verme

Suç teşkil eden bu düzenlemede hareket, yanlış veya yanıltıcı bilgi vermedir. Her iki hareket de etken (icrai) hareket ile işlenebilir. Çünkü, verme hareketine vurgu yapılmıştır. Bu nedenle, doğru bir bilginin verilmemesi, bu suç

¹⁴ Müdahil Firmanın bayii olmadığı boş tüpleri iş yerinde bulundurmaktan ibaret sanığın eyleminin TTK'nun 57/5 maddesinde belirlenen haksız rekabet suçunu oluşturacağı ve aynı yasanın 64/1-5. maddesinde müeyyide altına alındığı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi yasaya aykırıdır. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, Esas no: 2007/118, Karar no: 2007/122. <http://www.sinerjias.com.tr/>. Erişim tarihi: 07.04.2013. / Sanığın bayii olmadığı şirketlerin boş tüplerini toplayarak kendi şirketine ait tüpleri satışa sunmak şeklinde gerçekleşen eyleminin haksız rekabet suçunu oluşturduğu gözetilmeden hüküm kurulması, yasaya aykırıdır. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, Esas no: 2003/15285, Karar no: 2005/19064. <http://www.sinerjias.com.tr/>. Erişim tarihi: 07.04.2013. / Haksız rekabette bulunmaktan sanık sorumlu müdürün suçu subuta erdiğinden mahkum edildiği para cezası ve masrafları, tüzel kişi olan mevkenin de müteselsilen sorumluluğuna karar verilmesi gerekir. Esas no: 1997/5449, Karar no: 1997/7333. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, Esas no: 2003/15285, Karar no: 2005/19064. <http://www.sinerjias.com.tr/>. Erişim tarihi: 07.04.2013. / Sanıkların, müdahil firmanın bayii olmadıkları halde, bastırdıkları kartla kendilerini çevreye ilgili firmanın bayii imiş gibi tanıtmaları eylemi, haksız rekabet suçunu oluşturur. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, Esas No: 1992/883, Karar No: 1992/2347, <http://www.sinerjias.com.tr/>. Erişim tarihi: 07.04.2013.

oluşturmayacaktır. Ancak, koşulları gerçekleşirse başka suç oluşturabilir. Örneğin TTK m. 55'te düzenlenen haksız rekabet suçunu oluşturabilir.

Yanlış veya yanıltıcı bilgi vermenin konusu, 'Kişisel Durum, Ürünler, İş Ürünler, Ticari Faaliyet ve İşler' ile sınırlıdır. Bu sayılan durumların dışında yanlış veya yanıltıcı bilgi verme, bu suçu oluşturmaz. Ancak, koşulları gerçekleşirse başka suç oluşturabilir.

Yanlış bilgi verme, gerçekte olmayan bir durumun, gerçekte varmış gibi karşı tarafa bildirilmesini ifade eder. Yanıltıcı bilgi verme ise, gerçekte olan bir durumun bazı farklı özellikler eklenerek veya çıkartılarak karşı tarafın farklı algılamasına neden olucu bilgi vermektir. Yanlış bilgi, karşı tarafı yanıltıcı özelliğe sahiptir.

Yanlış bilgi, bilginin bütünüyle yanlış olmasını gerektirmez. Bir bilginin kısmen doğru kısmen yanlış olması, yanlış bilgi verme şeklinde anlaşılmalıdır¹⁵.

Her iki hareketin ortak özelliği, karşı tarafın gerçekte olan durumdan farklı bir durumun veya özelliğin varlığına inandırılmasıdır.

Bilgi verme, serbest hareketli bir durumu ifade eder. Bu nedenle, her şekilde işlenebilir. Örneğin, bilgi verme telefon ile, yazı ile, temsilci vasıtasıyla, kitle iletişim araçları vasıtasıyla yapılabilir.

3) Çalışanları, Vekilleri veya Diğer Yardımcı Kimseleri, Çalıştırmanın veya Müvekkillerinin Üretim veya Ticaret Sırlarını Ele Geçirmelerini Sağlamak İçin Aldatma

Bu düzenlemede suç teşkil eden hareket, aldatmadır. Aldatma, bir kişide gerçeğe aykırı bir düşünce oluşturmaktır.

Bu düzenlemede, üçlü bir ayırım söz konusudur. Bir tarafta, çalıştırın veya müvekkil var. Diğer tarafta, çalıştırın kişinin veya müvekkilin çalıştırdığı kişi veya kişiler, vekiller veya diğer yardımcıları var. Başka bir tarafta ise, üretim veya ticari sırları ele geçirmek için, çalıştırın kişinin veya müvekkilin çalıştırdığı kişi veya kişiler, vekiller veya diğer yardımcıları aldatan kişi veya kişiler var. Bu kişiler diğer taraflara göre, üçüncü kişi konumundadırlar.

Suç oluşturan hareketin faili, üçüncü kişi veya kişilerdir.

Aldatma, kural olarak, etken (icrai) bir hareket ile gerçekleştirilebilir. Ancak, istisnai de olsa, edilgen (ihmalî) bir hareket ile de gerçekleştirilebilir.

Aldatma, değişik şekillerde gerçekleştirilebilir. Bu nedenle, serbest hareketli bir suç söz konusudur. Örneğin, aldatma hareketi; yazı, söz, davranış biçimi, işaret veya mimiklerle gerçekleştirilebilir.

¹⁵ AYDIN; s. 165.

4) İşçilerinin veya Çalışanlarının ya da Vekillerin, İşlerini Gördükleri Sırada Cezayı Gerektiren Bir Haksız Rekabet Fiilini İşlediklerini Öğrenip de Bu Fiili Önlememek veya Gerçeğe Aykırı Beyanları Düzeltmemek

Suç teşkil eden hareketler; önlememek veya düzeltmemektir. Bu hareketlerin faili, çalıştıranlar veya müvekkillerdir.

Önlememek hareketi, edilgen (ihmalî) bir harekettir. Kanun koyucu, çalıştıran veya müvekkil konumunda olan kişi veya kişilere, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, yükümlülüklerini yerine getirdikleri sırada cezayı gerektiren bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrendikleri zaman, imkânın elverdiği takdirde hemen haksız rekabet fiilini önleme yükümlülüğü yüklemiştir¹⁶. Burada etken bir harekette bulunma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu yükümlülüğe uymama, edilgen bir hareketi gerektirmektedir. Bu nedenle bu suç, gerçek ihmalî bir suç niteliği taşımaktadır.

Düzeltilmemek hareketi de, edilgen (ihmalî) bir harekettir. Kanun koyucu, çalıştıran veya müvekkil konumunda olan kişi veya kişilere, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, işlerini gördükleri sırada gerçeğe aykırı beyanda bulunduklarını öğrendikleri zaman, imkânın elverdiği takdirde hemen haksız rekabet fiilini önleme yükümlülüğü yüklemiştir. Burada etken bir harekette bulunma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu yükümlülüğe uymama, edilgen bir hareketi gerektirmektedir. Bu nedenle suç, gerçek ihmalî bir suç niteliği taşımaktadır.

Bu bendde düzenlenen suç, seçimlik hareketli bir suçtur.

2. Netice

TTK m. 62'de düzenlenen suçlar, sırf hareket suçlarıdır. Bu nedenle, netice suçları değildir. Başka bir ifadeyle, suçun oluşabilmesi için, kanunda belirtilen yasaklanmış hareketlerin yapılması yeterli görülmüş, bu hareketler sonucu ayrıca bir neticenin meydana gelmesi aranmamıştır.

Konu bakımından, TTK m. 62'de düzenlenen suçlar, tehlike suçlarıdır. Bu nedenle, zarar suçları değildir. Suçun oluşabilmesi için, ayrıca bir zararın meydana gelmesi istenmemiştir.

3. Nedensellik Bağı

TTK m. 62'de düzenlenen suçlar, sırf hareket suçları oldukları için, bu suçlarda nedensellik bağının tespiti önem taşımamaktadır.

F. Suçun Manevi Unsuru

TTK m. 62'de birden fazla cezai yaptırım gerektiren düzenlemeye yer verildiği için, manevi unsur, her bir düzenleme için ayrı ayrı belirlemek daha isabetli olacaktır.

¹⁶ AYDIN; s. 175.

1) TTK m. 55'te Düzenlenen Haksız Rekabet Oluşturan Hareketler Bakımından

Bu düzenlemede yer alan suç, kasten işlenebilir¹⁷. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç olası kastla da işlenebilir.

Bu düzenlemede yer alan suç, kast ile işlenebileceği için taksir ile işlenemez.

2) Kendi İcap ve Tekliflerinin Rakiplerinininkine Tercih Edilmesi İçin Kişisel Durumu, Ürünleri, İş Ürünleri, Ticari Faaliyeti ve İşleri Hakkında Kastan Yanlış veya Yanıltıcı Bilgi Verme Bakımından

Bu düzenlemede yer alan suç, özel kast ile işlenebilir. Çünkü, yapılan hareketin özel bir saik ile yapılması istenmiştir. Bu özel saik, kendi icap ve tekliflerinin rakiplerinininkine tercih edilmesidir.

Bu düzenlemede yer alan suç, özel kast ile işlenebileceği için olası kastla işlenemez.

Bu düzenlemede yer alan suç, özel kast ile işlenebileceği için taksir ile işlenemez.

3) Çalışanları, Vekilleri veya Diğer Yardımcı Kimseleri, Çalıştırmanın veya Müvekkillerinin Üretim veya Ticaret Sırlarını Ele Geçirmelerini Sağlamak İçin Aldatma Bakımından

Bu düzenlemede yer alan suç, özel kast ile işlenebilir.

Bu düzenlemede yer alan suç, taksir ile işlenemez.

4) İşlerini Gördükleri Sırada Cezayı Gerektiren Bir Haksız Rekabet Fiilini İşlediklerini Öğrenip de Bu Fiili Önlememek veya Gerçeğe Aykırı Beyanları Düzeltmemek Bakımından

Bu düzenlemede yer alan suç, kasten işlenebilir. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç olası kastla da işlenebilir.

Bu düzenlemede yer alan suç, kast ile işlenebileceği için taksir ile işlenemez.

G. Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenler**1) Hukuka Uygunluk Nedenleri****a) Meşru Savunma**

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak meşru savunma hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir¹⁸.

b) Kanun Hükmünü Yerine Getirme

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak kanun hükmünü yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

¹⁷ AYDIN; s. 79.

¹⁸ AYDIN; s. 85.

c) Hakkın Kullanılması

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak hakkın kullanılması hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir. Çünkü, kanun koyucu, kişilere, bu düzenlemede yer alan hareketler bakımından üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği bir hak tanımamıştır.

d) İlgilinin Rızası

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızası hükümlerini uygulamak mümkün olabilir¹⁹.

2) Kusurluluğu Kaldıran Nedenler**a) Zorunluluk Hali**

Bu suçlar bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak zorunluluk hali hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir²⁰.

b) Yetkili Amirin Emrini Yerine Getirme

Bu suçlar bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak yetkili amirin emrini yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Cebir, Tehdit

Bu suçların işlenmesinde cebir veya tehdit söz konusu ise, failin cebir veya tehdit etkisi altında kalarak suçu işlemesi nedeniyle, cezai sorumluluğu bulunmayacaktır. Bu durumda, fail, cebir veya tehdidi kullanan kişi olacaktır.

d) Hata

Bu suçlar bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak hata hükümleri uygulanabilir.

H. Suçun Tamamlanması

TTK m. 62'de düzenlenen suçlar, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, suç teşkil eden hareketlerin işlenmesiyle birlikte suçlar da tamamlanır.

I. Suçun Özel Görünüş Şekilleri**1. Teşebbüs**

TTK m. 62'de düzenlenen suçlar, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, suç teşkil eden hareketlerin işlenmesiyle birlikte suçlar da tamamlanır.

¹⁹ AYDIN; s. 88.

²⁰ AYDIN; s. 85.

Sırf hareket suçlarına teşebbüs konusunda öğretide farklı görüşler olmasına karşın, hareketlerin kısımlara bölünebilmesi durumlarında teşebbüs mümkün olacaktır²¹.

2. İştirak

TTK m. 62/1-a,b,c'de düzenlenen suçlar bakımından iştirakın genel kural-ları geçerlidir

TTK m. 62/1-d'de düzenlenen suç bakımından iştirak özellik göstermekte-dir. Bu nedenle, bu suça iştirak üzerinde durulmalıdır.

Haksız rekabet oluşturan hareketi gerçekleştiren kişi, TTK m. 55'te düzen-lenen suç kapsamında bir hareket gerçekleştirmişse, TTK m. 62/1-a'ya göre sorumlu olacaktır.

Haksız rekabet oluşturan hareketin işlendiğini öğrenip de bu hareketi önle-meyen kişi, TTK m. 62/1-d'ye göre sorumlu olacaktır. Acaba, haksız rekabet oluşturan hareketin işlendiğini öğrenip de bu hareketi önlemeyen kişi, ayrıca, TTK m. 62/1-a'ya göre suç teşkil eden harekete iştiraktan da sorumlu tutulabilir mi?

Burada şu iki hususu birbirinden ayırmak gerekir: 1) Haksız rekabet oluştu-ran hareketi yapmak. 2) Haksız rekabet oluşturan hareketi öğrenmesine rağmen bu hareket engel olmamak.

Haksız rekabet oluşturan hareketi yapmak, haksızlık oluşturan hareketi yapmayı ifade eder. Burada bir yükümlülük durumu bulunmamaktadır. Haksız rekabet oluşturan hareketi öğrenmesine rağmen bu hareket engel olmamak, bir yükümlülük halini ifade eder.

Bu düzenlemede, haksız rekabet oluşturan hareketin işlendiğini sonradan öğrenme hali düzenlenmiştir. Suç oluşturan hareket, sonradan öğrenilen bir haksızlığın önlenmemesidir. Bu nedenle, bu hareket başlı başına bağımsız bir suçtur. Bu suçun faili olan çalıştıran veya müvekkil sıfatına sahip kişi, çalıştır-dığı veya müvekkili olduğu kişi ile ilk baştan haksız rekabet oluşturan fiilin işlenmesi konusunda anlaşır ve bu anlaşma çerçevesinde fiilin işlenmesine göz yumar veya fiilin işlenmesini önlemez ise, artık, TTK m. 62/1-d'ye göre hareket edilmeyecek, TTK m. 62/1-a'ye iştiraktan sorumlu tutulacaktır. Hangi iştirak şekline göre sorumlu tutulacağı, gerçekleştirilen harekete göre belirlenecektir.

Suç teşkil eden haksız rekabet fiili, kesintisiz suç olma özelliğine sahiptir. Bu suça, kesinti gerçekleşinceye kadar iştirak mümkün olabilmektedir.

²¹ AYDIN; s. 94.

Bu suçun faili olan çalıştıran veya müvekkil sıfatına sahip kişi, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerin, işlerini gördükleri sırada gerçeğe aykırı beyanda bulunduklarını öğrenir ve fakat bunu düzeltmezlerse, sadece, bu suçtan sorumlu olurlar. Gerçeğe aykırı beyanda bulunan kişi ise, hareketi başka bir suç oluşturmadığı sürece, TCK m. 206'ya göre sorumlu tutulabilecektir. Ancak, çalıştıran veya müvekkil sıfatına sahip kişinin, ilk baştan gerçeğe aykırı beyanda bulunma konusunda iştirak iradesi bulunmakta ise, hem çalıştıran veya müvekkil sıfatına sahip kişi hem de gerçeğe aykırı beyanda bulunan kişi, hareket başka bir suç oluşturmadığı sürece, TCK m. 206'ya göre sorumlu tutulabilecektir.

3. İctima

1) Bileşik Suç

TTK m. 62'de düzenlenen suçlarda bileşik suç düzenlemesine yer verilmemiştir.

2) Zincirleme Suç

TTK m. 62'de düzenlenen suçlarda, TCK m. 43'te düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

3) Fikri İctima

TTK m. 62/1-a,b,c'de düzenlenen suçlarda, fikri ictima hükümleri uygulanabilir.

TTK m. 62/1-d'de düzenlenen suçta, normların görünüşte ictimaina yer verilmiştir. Normların görünüşte ictimainda, asli normun önceliği tali normun sonralığı ölçütüne göre hareket edilecektir. Bu düzenlemede, '...fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde...' ifadesine yer verilmiştir. Bu ifadeye göre, ilk önce fiilin başka bir suç oluşturup oluşturmadığına bakılacak, eğer başka bir suç oluşturmaktaysa, bu suça göre cezai sorumluluk belirlenecektir. Başka bir suç oluşturmuyorsa, bu bende hükümlerine göre cezai sorumluluk benimsenecektir.

IV. Şirketi Denetlemekle Yetkili Kamu Denetçilerinin Denetim Sırasında Görevini Kötüye Kullanma ve Sır Saklama Yükümlülüğünün İhlali Suçu (TTK m. 404, 527)

TTK m. 404/1'e göre, '(1) Denetçi ve özel denetçi, bunların yardımcıları ile denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileri, denetimi dürüst ve tarafsız bir şekilde yapmak ve sır saklamakla yükümlüdür. Faaliyetleri sırasında öğrendikleri, denetleme ile ilgili olan iş ve işletme sırlarını izinsiz olarak kullanamazlar. Kasten veya ihmal ile yükümlerini ihlal edenler şirkete ve zarar verdikleri

takdirde bağlı şirketlere karşı sorumludurlar. Zarar veren kişi birden fazla ise sorumluluk müteselsildir (2) Birinci fıkrada öngörülen yükümlüğün yerine getirilmesinde ihmali bulunan kişiler hakkında, verdikleri zarar sebebiyle, her bir denetim için yüzbin Türk Lirasına, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde ise üçyüzbin Türk Lirasına kadar tazminata hükmedilebilir. İhmalleriyle zarara sebebiyet veren kişilere ilişkin bu sınırlama denetime birden çok kişinin katılmış veya birden çok sorumluluk doğurucu eylemin gerçekleştirilmiş olması hâlinde uygulandığı gibi, katılanlardan bazılarının kasıtlı hareket etmiş olmaları durumunda da geçerlidir. (5) Denetçinin bu maddeden doğan sorumluluğuna ilişkin istemler rapor tarihinden başlayarak beş yılda zamanaşımına uğrar. Ancak, fiil suç oluşturup da Türk Ceza Kanununa göre süresi daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da o zamanaşımı uygulanır. (6) Ceza mevzuatının, suç ihbarına ilişkin hükümleri saklıdır’.

TTK m. 527’ye göre, ‘(1) 404’üncü madde hükmü saklı kalmak üzere, görevi dolayısıyla incelemesine sunulan defter ve belgeleri inceleyenlerin, elde ettikleri veya verilen bilgilerden öğrendikleri iş ve işletme sırlarını açıklamaları yasaktır. Aksi hâlde şirketin maddi ve manevi zararını tazmin ederler. (2) Ceza mevzuatının, suç ihbarına ilişkin hükümleri saklıdır’.

TTK m. 562/7’ye göre, ‘527’nci maddeye aykırı hareket edenler, Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılır’.

A. Suç ile Korunan Hukuksal Değer

Bu suçta birden çok hukuksal değer korunmaktadır. Bu hukuksal değerler şu şekilde ifade edilebilir: 1) Şirketlerin hukuka uygun şekilde denetiminin korunması, 2) Ticari sırların korunması.

B. Suçun Konusu

1. Suçun Hukuki Konusu

Bu suçun hukuki konusu, suç ile korunan hukuksal değer ile aynıdır.

2. Suçun Maddi Konusu

Bu suçun ayıca bir maddi konusu bulunmamaktadır. Bu suçta hukuki konu ile maddi konu birleşmiştir.

C. Suçun Faili

TTK m. 404’te doğrudan bir suç tipi düzenlenmemiştir. Bu düzenlemede yer alan haksız hareketin ayrıca bir suç oluşturması halinde, bu suç tipine göre cezai sorumluluk yoluna başvurulabileceği kabul edilmiştir.

Nitekim bu husus, TTK m. 404/5'te 'Denetçinin bu maddeden doğan sorumluluğuna ilişkin istemler rapor tarihinden başlayarak beş yılda zamanaşımına uğrar. Ancak, fiil suç oluşturup da Türk Ceza Kanununa göre süresi daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da o zamanaşımı uygulanır' şeklinde belirtilmiştir.

Suç oluşturabilecek hareketin ne olduğu, TTK m. 404/1'de düzenlenmiştir.

TTK m. 404/1'e göre, 'Denetçi ve özel denetçi, bunların yardımcıları ile denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileri, denetimi dürüst ve tarafsız bir şekilde yapmak ve sır saklamakla yükümlüdür. Faaliyetleri sırasında öğrendikleri, denetleme ile ilgili olan iş ve işletme sırlarını izinsiz olarak kullanamazlar. Kasten veya ihmal ile yükümlerini ihlal edenler şirkete ve zarar verdikleri takdirde bağlı şirketlere karşı sorumludurlar. Zarar veren kişi birden fazla ise sorumluluk müteselsildir'.

Bu düzenlemede, iki farklı suç söz konusu olabilir. Bu suçlar şu şekilde ifade edilebilir:

1) Ticarî Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçu (TCK m. 239)

TCK m. 239/1'e göre, 'Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Bu bilgi veya belgelerin, hukuka aykırı yolla elde eden kişiler tarafından yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi hâlinde de bu fıkra göre cezaya hükmolunur'.

2) Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m. 257)

TTK m. 404/1'de düzenlenen haksız hareketin TCK m. 239 ve 257'de yer alan suçları oluşturması halinde, bu suçların faili; denetçi ve özel denetçi, bunların yardımcıları ile denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileri olabilir.

TCK m. 239/1'de 'Sıfat veya görevi' ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade, bu suçun failinin kamu görevlisi de olabileceğini göstermektedir. Kamu görevlisinin bu suçun faili olması halinde, aynı zamanda TCK m. 257 de ihlal edilmiş olunacaktır. TCK m. 257, kamu görevlisinin suçun fail olduğu bütün suç tiplerinde genel hüküm niteliğindedir. Bu nedenle, eğer, kamu görevlisinin suç teşkil eden hareketi, TCK m. 257 dışındaki bir düzenlemede ayrıca ve özel olarak düzenlenmişse, sadece, bu özel suç tipinden hüküm kurulacaktır. Ayrıca, TCK m. 257'den de hüküm kurulmayacaktır. Çünkü, bu suçlar arasında normların görünüşte içtimai söz konusu olup, özel hükmün önceliği ilkesi gereği, daha ayrıntılı hüküm içeren suç tipi uygulanacaktır.

TTK m. 527’de düzenlenen suçun faili, görevi dolayısıyla incelemesine sunulan defter ve belgeleri inceleyenlerin, elde ettikleri veya verilen bilgilerden öğrendikleri iş ve işletme sırlarını açıklayan kişi veya kişilerdir.

TTK m. 562/7’ye göre, ‘527’nci maddeye aykırı hareket edenler, Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılır’.

Bu düzenlemeye göre, TTK m. 404/1 ile 527 ve 239 birbiri ile bağlantılıdır. TTK m. 527 düzenlenmemiş olsaydı, bir boşluk doğmazdı. Çünkü, TTK m. 404/1, TTK m. 527 ile korunmak istenen hukuki yararı korumaya elverişlidir. Nitekim, TTK m. 562/7’deki hüküm bu fikrimizi doğrular niteliktedir.

Sonuç olarak, bu suç bakımından TCK m. 239 uygulanacaktır. Bu suçta fa-il; denetçi ve özel denetçi, bunların yardımcıları ile denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileridir.

D. Suçun Mağduru

TTK m. 404/1’de düzenlenen haksız hareketin mağduru, ticarî sırrı ihlal edilen gerçek veya özel hukuk tüzel kişi veya kişileridir.

TTK m. 527’de düzenlenen suçun mağduru, TTK m. 527’de düzenlenen haksız hareket sonucu, iş ve işletme sırları açıklanan kişi veya kişilerdir.

E. Suçun Maddi Unsuru

1. Hareket

TTK m. 404/1’e göre, ‘Denetçi ve özel denetçi, bunların yardımcıları ile denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileri, denetimi dürüst ve tarafsız bir şekilde yapmak ve sır saklamakla yükümlüdür. Faaliyetleri sırasında öğrendikleri, denetleme ile ilgili olan iş ve işletme sırlarını izinsiz olarak kullanamazlar. Kasten veya ihmal ile yükümlerini ihlal edenler şirkete ve zarar verdikleri takdirde bağlı şirketlere karşı sorumludurlar. Zarar veren kişi birden fazla ise sorumluluk müteselsildir’.

Bu düzenlemeye göre, iş ve işletme sırları, yani ticari sırları saklamakla yükümlü olan kişiler²², denetçi ve özel denetçi olarak ifade edilmiştir.

Denetçi ve özel denetçi ifadesinde, ikili ayırım yapıldığı görülmektedir. Bu durumda, denetçi kelimesi, özel denetçi olmayan bir kişiyi ifade eder. Bu kişinin, kamu görevlisi olduğu veya denetimin yapıldığı sırada kamu görevlisi gibi işlem yapılacağı sonucuna varılabilir.

²² PULAŞLI, Hasan; Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, Ankara, 2011, s. 1913.

Bu durumda, sır saklamakla yükümlü kılınan kişiler, kamu görevlisi veya denetim faaliyeti ile sınırlı olmak üzere kamu görevlisi gibi işlem uygulanacağı kişiler ile özel kişiler olmaktadır. Yani, TTK m. 404/1'de düzenlenen haksız hareketin faili kamu görevlisi ve özel kişiler olabilmektedir.

TTK m. 404/1'de açık bir ceza kuralı ve yaptırımını öngörülmemiştir. Ancak, bu düzenlemede yer alan haksız hareket TCK m. 239'da düzenlenmiş olan **Ticarî Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması**' suçunu oluşturabilir²³.

TCK m. 239/1'de 'Sıfat veya görevi' ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade, bu suçun failinin kamu görevlisi de olabileceğini göstermektedir. Kamu görevlisinin bu suçun faili olması halinde, aynı zamanda TCK m. 257 de ihlal edilmiş olunacaktır. TCK m. 257, kamu görevlisinin suçun fail olduğu bütün suç tiplerinde genel hüküm niteliğindedir. Bu nedenle, eğer, kamu görevlisinin suç teşkil eden hareketi, TCK m. 257 dışındaki bir düzenlemede ayrıca ve özel olarak düzenlenmişse, sadece, bu özel suç tipinden hüküm kurulacaktır. Ayrıca, TCK m. 257'den de hüküm kurulmayacaktır. Çünkü, bu suçlar arasında normların görünüşte içtimai söz konusu olup, özel hükmün önceliği ilkesi gereği, daha ayrıntılı hüküm içeren suç tipi uygulanacaktır.

TCK m. 239 özgü bir suç değildir²⁴. Yani, bu suçun faili kamu görevlisi olabileceği gibi kamu görevlisi olmayan kişi veya kişiler de olabilir. Bu nedenle, kamu görevlisi olan denetçi ile kamu görevlisi olmayan denetçi bu suçun faili olabilir.

Burada TTK m. 527'deki düzenlemeye de değinmek gerekir.

TTK m. 527'ye göre, '(1) 404'üncü madde hükmü saklı kalmak üzere, görevi dolayısıyla incelemesine sunulan defter ve belgeleri inceleyenlerin, elde ettikleri veya verilen bilgilerden öğrendikleri iş ve işletme sırlarını açıklamaları yasaktır. Aksi hâlde şirketin maddi ve manevi zararını tazmin ederler. (2) Ceza mevzuatının, suç ihbarına ilişkin hükümleri saklıdır'.

²³ TCK m. 239'a göre, '(1) Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu bilgi veya belgelerin, hukuka aykırı yolla elde eden kişiler tarafından yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi hâlinde de bu fıkra göre cezaya hükmolunur. (2) Birinci fıkra hükümleri, fennî keşif ve buluşları veya sınai uygulamaya ilişkin bilgiler hakkında da uygulanır. (3) Bu sırlar, Türkiye'de oturmayan bir yabancıya veya onun memurlarına açıklandığı takdirde, faile verilecek ceza üçte biri oranında artırılır. Bu hâlde şikâyet koşulu aranmaz. (4) Cebir veya tehdit kullanarak bir kimseyi bu madde kapsamına giren bilgi veya belgeleri açıklamaya mecbur kılan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır'.

²⁴ HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Topluma Karşı Suçlar, Ankara, 2012, s. 429. Yazarlara göre, hukuka uygun bir şekilde bu sırlara vakıf olan ve bu sırları başkalarına veren veya ifşa eden kişiler bakımından bu suç özgü suçtur. Çünkü, bu durumda fail, ancak kamu görevlisi olabilir. Hukuka aykırı şekilde bu sırlara vakıf olan bu sırları başkalarına veren veya ifşa eden kişiler bakımından özgü suç değildir.

TTK m. 404/1 ile TTK m. 527 arasındaki ilişki, özel norm genel norm ilişkisidir. Bu nedenle, haksız bir hareket, eğer TTK m. 404/1'in kapsamına girmekte ise, TTK m. 404/1 uygulanacaktır. TTK m. 404/1'in uygulanacağı durumlarda ise, TCK m. 239 uygulanacaktır. Haksız bir hareket, eğer TTK m. 404/1'in kapsamına girmemekte ise, TTK m 527 uygulanacaktır.

TTK m 527 ile TCK m. 239 arasında ilişki üzerinde durulmalıdır.

TTK m. 562/7'ye göre, '527'nci maddeye aykırı hareket edenler, Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılır'.

Bu düzenlemeye göre, TTK m. 404/1 ile 527 ve 239 birbiri ile bağlantılıdır. TTK m. 527 düzenlenmemiş olsaydı, bir boşluk doğmazdı. Çünkü, TTK m. 404/1, TTK m. 527 ile korunmak istenen hukuki yararı korumaya elverişlidir. Nitekim, TTK m. 562/7'deki hüküm bu fikrimizi doğrular niteliktedir.

Sonuç olarak, TTK m. 404/1'deki düzenlenen haksız hareketler bakımından, TCK m. 239 hükmü uygulanacaktır.

TCK m. 239/1'e göre, 'Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır'.

Burada bizi ilgilendiren husus, ticari sırrın bir başkasına 'verilmesi veya açıklanması'dır. Çünkü, TTK m. 404/1'de sır saklamakla yükümlülüğünden, TTK m. 527'de ise sırların açıklanmasından bahsedilmektedir.

Gerek sırrın başkasına verilmesi gerekse açıklanması (ifşa edilmesi), icrai hareket ile işlenebilir.

Bu suç, sırf hareket suçudur²⁵. Çünkü, kanunda yasaklanan hareket, ticari sırrın bir başkasına verilmesi veya açıklanmasıdır. Bu yasak hareketler yapılmakla suç tamamlanır.

Sırrın başkasına verilmesi veya açıklanması farklı şekillerde işlenebilir. Bu nedenle, serbest hareketli bir suçtur.

2. Netice

TTK m. 404/1 ve TTK m. 527'de düzenlenen haksız hareketler bakımından TCK m. 239 uygulanacaktır. TCK m. 239'da düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, netice suçu değildir²⁶.

²⁵ ERMAN, Sahir; Ticari Ceza Hukuku, Genel Kısım, Cilt – I, İstanbul, 1992, s. 61.; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN; S. 431.

²⁶ ERMAN; s. 61.

3. Nedensellik Bağı

TCK m. 239'da düzenlenen suçlar, sırf hareket suçları oldukları için, bu suçlarda nedensellik bağının tespiti önem taşımamaktadır.

F. Suçun Manevi Unsuru

TCK m. 239'da düzenlenen suç, kasten işlenebilir²⁷. Kast, doğrudan kast şeklinde olabileceği gibi, olası kast şeklinde de olabilir.

Bu suçta, özel kast aranmamıştır.

Bu suç, taksirle işlenemez.

G. Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenler

1) Hukuka Uygunluk Nedenleri

a) Meşru Savunma

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak meşru savunma hükümleri uygulanabilir.

b) Kanun Hükmünü Yerine Getirme

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak kanun hükmünü yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Hakkın Kullanılması

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak hakkın kullanılması hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

d) İlgilinin Rızası

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızası hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

2) Kusurluluğu Kaldıran Nedenler

a) Zorunluluk Hali

Bu suçlar bakımından, kusurluluğu kaldıran bir neden olarak zorunluluk hali hükümleri uygulanabilir.

b) Yetkili Amirin Emrini Yerine Getirme

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak yetkili amirin emrini yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

²⁷ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN; s. 431.

c) Cebir, Tehdit

Bu suçun işlenmesinde cebir veya tehdit söz konusu ise, failin cebir veya tehdit etkisi altında kalarak suçu işlemesi nedeniyle, cezai sorumluluğu bulunmayacaktır. Bu durumda, fail, cebir veya tehdidi kullanan kişi olacaktır.

d) Hata

Bu suç bakımından koşulları gerçekleştiği takdirde kusurluluğu kaldıran bir neden olarak hata hükümleri uygulanabilir. Örneğin, başka bir bilginin açıklanması amacıyla hata ederek ticari sırrın açıklanması gibi.

H. Suçun Tamamlanması

TTK m. 239'da düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, suç teşkil eden hareketlerin işlenmesiyle birlikte suçlar da tamamlanır.

I. Suçun Özel Görünüş Şekilleri**1. Teşebbüs**

TTK m. 239'da düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Sırf hareket suçlarına teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler olmasına karşın, hareketlerin kısımlara bölünebilmesi durumlarında teşebbüsün varlığını kabul ediyoruz.

2. İştirak

TTK m. 239'da düzenlenen suç, bakımından iştirak bir özellik göstermemektedir. Bu suçlar bakımından iştirakın genel kuralları geçerli olacaktır.

3. İçtima**a) Bileşik Suç**

TTK m. 239'da düzenlenen suçta bileşik suç düzenlemesine yer verilmemiştir.

b) Zincirleme Suç

TTK m. 239'da düzenlenen suçta TCK m. 43'te düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

c) Fikri İçtima

TTK m. 239'da düzenlenen suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi neticesinde, sırrı açıklanan ticari şirketin veya bu harekete bağlı olarak bir üçüncü kişinin zarar görmesi halinde, tek hareket ile birden fazla kanun hükmünün ihlali ve bu nedenle de fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerektiği söylenebilir mi?

Bu gibi durumlarda fikri içtima düzenlemesindeki fiil kelimesinden hareket mi yoksa netice mi anlaşılması gerektiği tartışmasından önce, görevi kötüye kullanma suçunun objektif (nesnel) cezalandırma koşulu mu yoksa zarar suçu mu olduğu tartışması üzerinde durulmalıdır. Çünkü, bu tartışmaya bağlı olarak, farklı sonuçlar ortaya çıkabilecektir.

Görevi kötüye kullanma suçunun objektif (nesnel) cezalandırma koşulu olduğu kabul edilecek olursa, suç, esasında görevin gereklerine aykırılık teşkil eden hareketin yapıldığı anda tamamlanmıştır. Zararın meydana gelmesi, suçun tamamlanmasına etki etmeyip, sadece, failin cezalandırılabilmesi için gereken bir durumu ifade etmektedir. Bu durumda, görevi kötüye kullanma suçu sırf hareket suçu olacaktır. TCK m. 239'da düzenlenen 'Ticarî Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması' suçu da sırf hareket suçudur. Fikri içtimada, sırf hareket suçlarında fiil kelimesinden hareket anlaşılması konusunda öğretide görüş birliği bulunmaktadır. Sonuç olarak, ticari sırrın açıklanması hem TCK m. 239 hem de TCK m. 257'de yer alan suçların ihlali anlamına gelebilecek, fikri içtimadan dolayı sadece ne ağır cezayı gerektiren suçtan cezai sorumluluk benimsenecektir.

Görevi kötüye kullanma suçunun zarar suçu olduğu kabul edilecek olursa, suç, zararın gerçekleştiği andan tamamlanmış sayılacaktır. Bu durumda, bu suç, konu bakımından zarar suçu, netice bakımından neticeli bir suç özelliğine sahip olacaktır. TCK m. 239'da düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Fikri içtimada, suçlardan birinin sırf hareket diğerinin neticeli suç olması durumlarında, fiil kelimesinden ne anlaşılması gerektiği öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre, fiil kelimesinden hareket anlaşılmalıdır. Bu durumda, hangi suçun cezası daha ağır ise, o suçtan cezai sorumluluk benimsenecektir. Bir görüşe göre, fiil kelimesinden netice/ (kanun hükmünde öngörülen somut netice) hareket anlaşılmalıdır. Bu durumda, hangi suçun cezası daha ağır ise, o suçtan cezai sorumluluk benimsenecektir. Açıkça görüleceği gibi, hangi görüş benimsenirse benimsensin, cezai sorumluluk açısından fark söz konusu olmamaktadır. Bu iki görüş arasında, cezai sorumluluk açısından fark, fikri içtima kapsamındaki suçların hepsinin neticeli suç olduğu durumlarda görülmektedir. İnceleme konumuz açısından bu durum söz konusu değildir.

Sonuç olarak, kamu görevlisinin görevi gereği öğrendiği bir ticari sırrı bir başkasına vermesi veya açıklaması halinde, TCK m. 239 ile TCK m. 257'de düzenlenen suçların ihlali söz konusu olabilecek, bu suçlardan hangisinin cezası daha fazla ise (soyut ceza) bu suçtan cezai sorumluluk benimsenecektir.

V. TTK Hükümlerine Göre Bağlı Şirket ile Hâkim Şirket Arasındaki Hukuki İlişkinin Gereği Gibi Sağlanmaması, Tutmakla Yükümlü Olunan Defterlerin Yetkili Kişilerce İncelenmesine Olanak Sağlamama, Aykırı Beyanda Bulunma, Ticari Defter Tutulmaması, Ticari Defterin Kayıt İçermemesi, Gereği Gibi Saklanmaması, TTK m. 549'da Belirtilen Belgeleri Sahte Olarak Düzenlenmesi, Gerçeğe Aykırı Kayıt Yaptırılması TTK m. 550'ye Göre Taahhüt Olunması veya Karşılığının Tamamen Ödenmesi Gereken Sermeyenin Ödenmemişken Taahhüt Edilmiş veya Ödenmiş Gibi Gösterilmesi, TTK m. 1524'de Öngörüldüğü Gibi İnternet Sitesi Oluşturulmaması Suçları (TTK m. 562)

TTK m. 562'ye göre, '(3) 199 uncu maddenin birinci ve dördüncü fıkralarına aykırı hareket edenler **ikiyüz günden az olmamak üzere adli para** cezasıyla cezalandırılır. (4) Bu Kanun hükümlerine göre tutulmakla veya muhafaza edilmekle yükümlü olunan defter, kayıt ve belgeler ile bunlara ilişkin bilgileri, denetime tabi tutulan gerçek veya tüzel kişiye ait olup olmadığına bakılmaksızın, 210 uncu maddenin birinci fıkrasına göre denetime yetkili olanlarca istenmesine rağmen vermeyenler veya eksik verenler ya da bu denetim elemanlarının görevlerini yapmalarını engelleyenler, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde **üçyüz günden az olmamak üzere adli para** cezasıyla cezalandırılır. (5) Bu Kanunun; a) 349 uncu maddesine aykırı beyanda bulunan kurucular, b) 358'inci maddesine aykırı olarak pay sahiplerine borç verenler, c) 395'inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci veya ikinci cümlesi hükümlerini ihlal edenler, **üçyüz günden az olmamak üzere adli para** cezasıyla cezalandırılır. (6) Ticari defterlerin mevcut olmaması veya hiçbir kayıt içermemesi yahut bu Kanuna uygun saklanmaması hâllerinde, sorumlular **üçyüz günden az olmamak üzere adli para** cezasıyla cezalandırılır. (7) 527'nci maddeye aykırı hareket edenler, Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. (8) 549 uncu maddede belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenler ile ticari defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapanlar **bir yıldan üç yıla kadar hapis** cezasıyla cezalandırılır. (9) 550'nci maddeye aykırı hareket edenler **üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para** cezasıyla cezalandırılır. (10) 551'inci maddeye aykırı hareket edenler **doksan günden az olmamak üzere adli para** cezasıyla cezalandırılır. (11) 552'nci maddeye aykırı hareket edenler **altı aydan iki yıla kadar hapis** cezasıyla cezalandırılır. (12) 1524'üncü maddede öngörülen internet sitesini oluşturmayan şirketlerin yönetim organı üyeleri, **yüz günden üçyüz güne kadar adli para** cezasıyla ve aynı madde uyarınca internet sitesine konulması gereken içeriği usulüne uygun bir şekilde koymayan bu fıkra da sayılan failler **yüz güne kadar adli para** cezasıyla cezalandırılır"²⁸.

²⁸ TTK m. 199/1'e göre, 'Bağlı şirketin yönetim kurulu, faaliyet yılının ilk üç ayı içinde, şirketin hâkim ve bağlı şirketlerle ilişkileri hakkında bir rapor düzenler. Raporda, şirketin geçmiş faaliyet yılında hâkim şirketle, hâkim şirkete bağlı bir şirketle, hâkim şirketin yönlendirmesiyle

onun ya da ona bağlı bir şirketin yararına yaptığı tüm hukuki işlemlerin ve geçmiş faaliyet yılında hâkim şirketin ya da ona bağlı bir şirketin yararına alınan veya alınmasından kaçınılan tüm diğer önlemlerin açıklaması yapılır. Hukuki işlemlerde edimler ve karşı edimler, önlemlerde, önlemin sebebi ve şirket yönünden yarar ve zararları belirtilir. Zarar denkleştirilmişse, bunun faaliyet yılı içinde fiilen nasıl gerçekleştiği veya şirketin sağladığı hangi menfaatlere ilişkin olarak bir istem hakkı tanındığı ayrıca bildirilir'. TTK m. 199/4'e göre, Hâkim şirketin her yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu başkanından; bağlı şirketlerin finansal ve malvarlığıyla ilgili durumları ile üç aylık hesap sonuçları, hâkim şirketin bağlı şirketlerle, bağlı şirketlerin birbirleriyle, hâkim ve bağlı şirketlerin pay sahipleri ve bunların yakınlarıyla ilişkileri; yaptıkları işlemler ve bunların sonuç ve etkileri hakkında, özenli, gerçeği aynen ve dürüstçe yansıtan hesap verme ilkelerine göre düzenlenmiş bir rapor hazırlatıp yönetim kuruluna sunmasını ve bunun sonuç kısmının yıllık rapor ile denetleme raporuna eklenmesini isteyebilir. Bağlı şirketler, red için yoruma yer bırakmayacak açıklıkta bir haklı sebebin varlığını ispat edemedikleri takdirde, bu raporun hazırlanması için gerekli olan bilgi ve belgeleri hâkim şirketin bu işle görevlendirilen uzmanlarına vermekle yükümlüdürler. İstemde bulunan yönetim kurulu üyesi, bunu bir üçüncü kişinin yararlanması amacıyla yapmışsa bunun sonuçlarından sorumlu olur'. TTK m. 210/1'e göre, 'Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu Kanunun ticaret şirketlerine ilişkin hükümlerinin uygulamasıyla ilgili tebliğler yayımlamaya yetkilidir. Ticaret sicili müdürlükleri ve şirketler bu tebliğlere uyarlar. Ticaret şirketlerinin, bu Kanun kapsamındaki işlemleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı denetim elemanları tarafından denetlenir. Bu denetimin ilkeleri ve usulü ile denetime tabi işlemler Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle düzenlenir'. TTK m. 349/1'e göre, Kurucular tarafından, kuruluşa ilişkin bir beyan imzalanır. Beyan, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır. Beyanda, aynı sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar yer alır. Ayrıca, şirket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerle, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler, şirketin yüklendiği önemli taahhütler, makina ve benzerleri malların ve herhangi bir aktif değer alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak, açıklanır'. TTK m. 358'e göre, 'Pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamaz'. TTK m. 395/2'ye göre, **(Değişik: 26/6/2012-6335/17 md.)** Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan 393'üncü maddede sayılan yakınları şirkete nakit borçlanamaz. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilir'. TTK m. 549'a göre 'Şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanlar sorumludur'. TTK m. 550'ye göre 'Sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararları faiziyle birlikte müteselsilen öderler. (2) Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar'. TTK m. 551'e göre, 'Aynı sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınlardan değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur'. TTK

Önemle belirtmek gerekir ki, TTK m. 562/1 ve 2’de, kabahat oluşturan haksızlıklar düzenlenmiştir. Çünkü, söz konusu haksızlıklar karşılığında idari para cezası öngörülmüştür. Bu nedenle, inceleme konumuz dışında kalmaktadır.

A. Suç ile Korunan Hukuksal Değer

Bu suçta birden çok hukuksal değer korunmaktadır. Korunan bu hukuksal değerler şu şekilde ifade edilebilir: 1) Hukuken düzenlenmesi gereken belgelerin hiç düzenlenmemesi veya geç düzenlenmesi ya da zamanında düzenlenmemesi nedeniyle oluşabilecek hak kaybı, 2) Ticaret şirketlerinin, bu Kanun kapsamında yapması gereken yükümlülüklerine uymaması sonucu oluşacak hak kaybı, 3) Şirket kurucularının dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak beyan hazırlama yükümlülüğüne uymamaları nedeniyle oluşacak hak kaybı, 4) Şirket sermayesi ile ilgili üçüncü kişilerin yanıltacak hareketlerde bulunma nedeniyle oluşacak güven ve hak kaybı, 5) Kanuna göre kurulması gereken internet sitesinin kurulmaması ve buna bağlı olarak internet sitesinde bulunması gereken bilgilerin bulunmaması dolayısıyla oluşacak hak kaybıdır.

B. Suçun Konusu

1. Suçun Hukuki Konusu

Suçun hukuki konusu, suç ile korunan hukuksal değer kendisidir. Hukuksal değer, suçta hukuki konuyu oluşturur.

2. Suçun Maddi Konusu

Suçun maddi konusu, suç ile korunan hukuksal değer somutlaşmış şeklidir. Bazı suçlarda maddi konu ile hukuki konu ayrılabilir. Bazı suçlarda ise birleşebilir. Bu suçta birden çok hukuksal değer korunmaktadır. Bu hukuksal değerlerden bazıları bakımından maddi konu bulunabilir. Örneğin, zorunlu yazılı bilgi vermeyi gerektiren durumlarda, belge suçun maddi konusunu oluşturacaktır.

m. 551’e göre, ‘Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak amacıyla yahut vaadiyle halka her türlü yoldan çağrıda bulunularak para toplanması yasaktır’. TTK m. 1524’e göre ‘(1) 397 nci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca denetime tabi olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde bir internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. İnternet sitesinde yayımlanacak içerikler, bu Kanunda belli bir süre belirtilmiş ise bu süre içinde, belirtilmemiş ise içeriğin dayandığı işlemin veya olgunun gerçekleştiği tarihten, tescil veya ilana bağlandığı durumlarda ise tescil veya ilanın yapıldığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde, şirketin kuruluşundan internet sitesi açılıncaya kadar geçen sürede yayımlanması gereken içerikler de bu sitenin açıldığı tarihte siteye konulur. (2) Birinci fıkrada öngörülen yükümlülüklerle uyulmaması, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebinin oluşturur, Kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açar ve kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olur. Cezai hükümler saklıdır’.

C. Suçun Faili

TTK m. 562'de, suç oluşturan birden çok farklı hareket düzenlenmiştir. Her bir hareket de TTK'nın farklı maddelerinde yer almaktadır. Bu nedenle, failin kim veya kimler olduğu, suç teşkil eden her bir harekete göre belirlenmelidir.

TTK m. 562/3'e göre, '199 uncu maddenin birinci ve dördüncü fıkralarına aykırı hareket edenler ikiyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır'.

TTK m. 199/1'de, hâkim ve bağlı şirketlerle ilgili rapor düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Raporun düzenlenmemesi, eksik veya yanlış düzenlenmesi, adli para cezasını gerektiren suç teşkil etmektedir. Bu suçta fail, rapor düzenlemeye yetkili kişi veya kişilerdir.

TTK m. 199/1'te, hâkim şirket, belirli bir dönemi kapsayan süreyi kapsayacak şekilde bağlı şirketlerden şirketin işleyişi ile ilgili rapor isteyebilirler. Bağlı şirketler bu raporu vermek zorundadırlar. Bu yükümlülüklere uyulmaması, adli para cezasını gerektiren suç teşkil etmektedir. Bu suçta fail, rapor düzenlemeye yetkili kişi veya kişilerdir.

TTK m. 562/4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10'da bir takım yükümlülükler getirilmiştir.

Söz konusu yükümlülüklere aykırı hareket eden kişi veya kişiler, adli para cezasını gerektiren suçun failidirler.

TCK'nda tüzel kişiler suçun faili olarak kabul edilmemiştir. Ancak, tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişiler, fail olabilir.

D. Suçun Mağduru

TTK m. 562'de suç teşkil eden birden çok harekete yer verilmiştir. Suç teşkil eden her bir hareketin mağdurunu ayrı ayrı incelemek gereksizdir. Bu durumda, bu suçların mağdurunu şu şekilde belirleyebiliriz. Suç teşkil eden her bir hareketten hukuki anlamda menfaati ihlal edilen gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi veya kişileridir.

E. Suçun Maddi Unsuru

1. Hareket

TTK m. 562'de birden fazla suç ve buna bağlı olarak birden fazla suç teşkil eden harekete yer verilmiştir.

Burada önemle vurgulamak gereken bir husus bulunmaktadır. TTK m. 562'nin kenar başlığı suçlar ve cezalardır. Bir üst başlık ise cezai sorumluluktur. Oysa, TTK m. 562/1 ve 2'de öngörülen yaptırım idari para cezasıdır. İdari para cezası, cezai yaptırım türü değildir. İdari para cezasını gerektiren haksız fiil de

suç değildir. Bu nedenle, hem suç hem de cezai yaptırım olmayan bir düzenleme, suç ve cezai yaptırım gibi düzenlenmiştir.

TTK m. 562’de suç teşkil eden hareketler şu şekilde ifade edilebilir:

1) TTK m. 562/3’te Düzenlenen Yasaklanmış Hareketler

TTK m. 562/3’e göre, ‘199 uncu maddenin birinci ve dördüncü fıkralarına aykırı hareket edenler **ikiyüz günden az olmamak üzere adli para** cezasıyla cezalandırılır’.

TTK m. 199/1’de düzenlenen yasaklanmış birden çok harekete yer verilmiştir. Bu hareketler şunlardır:

Rapor düzenlemek:

Bağlı şirketin yönetim kurulu, faaliyet yılının ilk üç ayı içinde, şirketin hâkim ve bağlı şirketlerle ilişkileri hakkında bir rapor düzenler.

Rapor düzenleme icrai bir hareket ile gerçekleşebilir. Burada, rapor düzenleme bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Bu yükümlülüğe aykırı hareket, ihmalî hareket olan rapor düzenlememe ile işlenebilir. Bu nedenle, bu suç, ihmalî hareket ile işlenebilir.

Rapor düzenleme yükümlülüğü belirli bir süreye bağlanmıştır. Bu süre, faaliyet yılının ilk üç ayıdır. Bu sürenin bitimi tarihi itibarıyla rapor düzenlenmemişse, suç teşkil eden hareket işlenmiş olur.

Açıklama yapmak:

Raporda bulunması gereken hususlar açıkça belirtilmiştir.

Raporda, şirketin geçmiş faaliyet yılında hâkim şirketle, hâkim şirkete bağlı bir şirketle, hâkim şirketin yönlendirmesiyle onun ya da ona bağlı bir şirketin yararına yaptığı tüm hukuki işlemlerin ve geçmiş faaliyet yılında hâkim şirketin ya da ona bağlı bir şirketin yararına alınan veya alınmasından kaçınılan tüm diğer önlemlerin açıklaması yapılır. Hukuki işlemlerde edimler ve karşı edimler, önlemlerde, önlemin sebebi ve şirket yönünden yarar ve zararları belirtilir. Zarar denkleştirilmişse, bunun faaliyet yılı içinde fiilen nasıl gerçekleştiği veya şirketin sağladığı hangi menfaatlere ilişkin olarak bir istem hakkı tanındığı ayrıca bildirilir.

Açıklama, içinde yarar ve zararların belirtilmesi ve zararın denkleştirildiğinin bildirilmesini de kapsar.

Bu iki hareket birbiri ile sıkı bir ilişki içindedir. Suçun oluşabilmesi için bu hareketlerden birinin işlenmesi, yani, bu yükümlülüklerden birinin yerine getirilmemesi halinde, suç oluşur. Bu durumda, örneğin, faaliyet yılının ilk üç ayı içinde rapor düzenlenmemesi, rapor düzenlenmekle birlikte, raporda açıklanma-

sı gereken açıklamaların yapılmaması, açıklama içinde yarar ve zararların belirlenmemesi veya zararın denkleştirildiğinin bildirilmemesi halinde, suç oluşur.

Bu suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, kanunda belirtilen yükümlülüğe uyulmadığı an, suç tamamlanmış olur. Ayrıca, bir zararın doğmuş olması gerekmez.

2) TTK m. 562/4'te Düzenlenen Yasaklanmış Hareketler

TTK m. 562/4'te, TTK hükümlerine göre tutulmakla veya muhafaza edilmekle yükümlü olunan defter, kayıt ve belgeler ile bunlara ilişkin bilgilerin TTK m. 210'a göre, denetime yetkili olanlarca istenmesine rağmen; verilmemesi, eksik verilmesi ile denetim elemanlarının görevlerini yapmalarının engellenmesi suç olarak düzenlenmiştir.

TTK m. 562/4'te, bu maddede suç olarak düzenlenmiş olan hareketlerin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde bu maddede yer alan ceza ile cezalandırılacağı ifadesine yer verilmiştir.

TTK m. 562/4'te yer alan '...fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde...' ifadesi, bu düzenlemenin yardımcı norm niteliğine sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, eğer söz konusu hareketler, başka bir kanunda daha ağır cezayı gerektiren suç olarak düzenlenmişlerse, asli normun önceliği gereği, bu daha ağır cezayı gerektiren norm asli norm olarak uygulanacaktır.

TTK m. 562/4'te, suç teşkil eden üç farklı harekete yer verilmiştir. Bu hareketler şu şekilde ifade edilebilir:

- 1) Verilmesi gereken belgelerin yetkili kişilere verilmemesi
- 2) Verilmesi gereken belgelerin yetkili kişilere eksik verilmesi
- 3) Denetim elemanlarının görevlerini yapmalarının engellenmesi

Söz konusu hareketlerin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturup oluşturmadığı üzerinde durulmalıdır.

1) Verilmesi Gereken Belgelerin Yetkili Kişilere Verilmemesi

TTK m. 210'a göre, ticari belgeleri (tutulmakla veya muhafaza edilmekle yükümlü olunan defter, kayıt ve belgeler ile bunlara ilişkin bilgiler) denetleme yetkisi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndadır. Bu nedenle, resmi bir kurum denetleme görevine sahiptir. Denetleme görevinin ise, kamu görevlisi sıfatına sahip kişi veya kişiler yapmaktadır.

Kamu görevlisine verilmesi gereken belgenin verilmemesi, TCK'nda suç olarak düzenlenmemiştir. Başka kanunlarda daha ağır cezayı gerektiren bir suç olarak düzenlenmişse, o düzenlemeye göre düzenlenmemişse, TTK m. 562/4'e göre cezai sorumluluk benimsenecektir.

Bu düzenlemede yer alan hareket vermemedir. Vermeme hareketi, ihmali bir harekettir. Bu nedenle bu suç ihmali hareket ile işlenebilen bir suçtur.

2) Verilmesi Gereken Belgelerin Yetkili Kişilere Eksik Verilmesi

Yetkili kişilere eksik belge verilmesinin TCK m. 206'da düzenlenen suç oluşturup oluşturmadığı üzerinde durulmalıdır.

TCK m. 206'ya göre, 'Bir resmî belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır'.

Yalan beyan, gerçeğe aykırı beyanı ifade eder. Burada, gerçeğe kısmi veya tam aykırılık söz konusudur. TTK m. 562/4'te beyanda bulunma değil, verilmesi gereken belgelerin verilmesi istenmiştir. Bu kapsamda belge verme beyan değildir. Bu nedenle, eksik belge verme, TCK m. 206'da düzenlenen suç oluşturmaz. Ancak, verilen belgeler içinde yalan beyan varsa, bu hareket TCK m. 206'da düzenlenen suç oluşturabilir. Çünkü, yalan beyanda bulunmada, kişi belgenin içeriği konusunda tasarruf yetkisine sahiptir. Belge verme yükümlülüğünde ise, belgenin içeriği değil, zamanında verilmesi önem taşımaktadır. Burada, yetkili kişiye sunulan yalan beyan içeren belgenin resmi veya özel belgede sahtecilik suçunu oluşturup oluşturmadığı da araştırılmalıdır.

3) Denetim Elemanlarının Görevlerini Yapmalarının Engellenmesi

Denetim elemanlarının görevlerini yapmalarının engellenmesinin daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturup oluşturmadığı üzerinde durulmalıdır.

TCK m. 265/1'e göre, 'Kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır'.

TCK m. 265/1'de düzenlenen suçun işlenebilmesi için, cebir veya tehdidin araç olarak kullanılması gerekir. Bu durumda, denetim elemanlarının görevlerini yapmaları, cebir veya tehdit kullanılarak engellenirse, TCK m. 265/1'e göre, cebir veya tehdit kullanılmaz ise, TTK m. 562/4'e göre cezai sorumluluk benimsenecektir.

Görevin yapılmasının engellenmesinde cebir veya tehdit kullanılırsa, bu suç etken hareket ile işlenebilir. Cebir veya tehdit kullanılmazsa, etken veya edilgen hareket ile işlenebilir.

TTK m. 562/4'te düzenlenen bu suçlar, seçimlik hareketli bir suçtur. Bu nedenle, verilmesi gereken belgelerin verilmemesi, eksik verilmesi veya görevlinin görevinin engellenmesi hareketlerinden birinin işlenmesiyle suç tamamlanır. Bütün hareketler işlenirse de tek suçun varlığı kabul edilir. Ancak, bütün hareketlerin işlenmesi durumunda, temel cezanın tayininde daha üst dereceden ceza tayini yapılabilir.

TTK m. 562/4'te düzenlenen bu suçlar, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, seçimlik hareketlerden en az birinin işlenmesiyle birlikte suç da tamamlanmış olur.

3) TTK m. 562/5'te Düzenlenen Yasaklanmış Hareketler

TTK m. 562/5'te suç teşkil eden üç farklı düzenlemeye yer verilmiştir. Bu düzenlemeler ve suç teşkil eden hareketler şu şekilde ifade edilebilir:

- 1) TTK m. 349'daki düzenlemeye aykırı beyanda bulunma
- 2) TTK m. 358'daki düzenlemeye aykırı olarak pay sahiplerine borç verme
- 3) TTK m. 395/2'nin birinci veya ikinci cümlesi hükümlerini ihlal etme

Bu üç farklı düzenleme ve bu düzenlemelerde yer alan hareketleri incelemeye geçebiliriz.

1) TTK m. 349'daki Düzenlemeye Aykırı Beyanda Bulunma

TTK m. 349'da anonim şirketi kuran kurucuların beyanda bulunma yükümlülüğü düzenlenmiştir²⁹.

TTK m. 349/1-ilk cümleye göre, 'Kurucular tarafından, kuruluşa ilişkin bir beyan imzalanır. Beyan, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır'.

TTK m. 349/1-ilk cümlede, beyanın nasıl olması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Buna göre beyan; doğru ve eksiksiz olmalıdır.

TTK m. 349/1-ikinci ve devam eden cümleleri ile ikinci fıkrasında beyanda bulunması gereken hususlar düzenlenmiştir.

TTK m. 349'daki düzenlemeye göre, suç teşkil eden hareket, beyanın doğru ve eksiksiz bildirilmemesidir. Başka bir ifadeyle, yanlış ve eksik beyanda bulunma suç teşkil edecektir.

²⁹ TTK m. 349'a göre, '(1) Kurucular tarafından, kuruluşa ilişkin bir beyan imzalanır. Beyan, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır. Beyanda, aynı sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar yer alır. Ayrıca, şirket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerle, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler, şirketin yüklendiği önemli taahhütler, makina ve benzerleri malların ve herhangi bir aktif değer alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak, açıklanır. (2) Ayrıca, kuruculara tanınan menfaatler gerekçeyle beyanda yer alır. Kimlerin halka arz amacıyla ne miktarda pay taahhüt ettiği, pay taahhüdünde bulunanların birbirleri ile ilişkileri; bunlar bir şirketler topluluğuna dâhil bulunuyorlarsa, topluluk ile ilişkileri, (...) ⁽¹⁾ diğer hizmet verenlere ödenen ücretler, emsalleriyle karşılaştırma yapılarak, beyanda açıklanır'.

Kanun maddesinde, doğru ve eksiksiz kelimelerine yer verilmiş olup bu iki kelime arasında ‘ve’ bağlacı kullanılmış olması, suçun oluşabilmesi için iki husustan birinin ihlal edilmesinin yeterli olacağı sonucunu çıkarmaktadır. Yani, şu hallerde suç oluşabilecektir: 1) Beyan hem yanlış hem eksik, 2) Beyan yanlış ve fakat eksiksiz, 3) Beyan doğru ve fakat eksik.

Bu düzenlemede kanun koyucu, anonim şirketin kurucularına bir yükümlülük yüklemiştir. Yani, etken bir harekette bulunma yükümlülüğü yüklemiştir. Suç, bu etken hareketi doğru ve eksiksiz bir şekilde yerine getirmeme ile işlenmiş olur. Bu nedenle, söz konusu suç edilgen hareket ile işlenebilmektedir. Ancak, yanlış beyanda bulunma etken bir hareket ile gerçekleştirilebilir. Bu durumda da suç oluşacaktır. Bu durumda, bu suçun hem etken hem de edilgen hareket ile işlenebileceği söylenebilir.

Bu düzenlemede suç teşkil eden hareketin faili, anonim şirketin kurucularıdır. Yani, beyanda bulunma yükümlülüğü altında olan kişilerdir.

2) TTK m. 358’deki Düzenlemeye Aykırı Olarak Pay Sahiplerine Borç Verme

TTK m. 358’de anonim şirkette pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağı düzenlenmiştir³⁰.

TTK m. 358’de anonim şirkette pay sahiplerinin hangi durumlarda şirkete borçlanamayacağı belirtilmiştir. Bu düzenleme ile aslında anonim şirkette pay sahiplerinin hangi durumlarda şirkete borçlanabileceği de düzenlenmiş bulunmaktadır.

TTK m. 358’de yasaklanan durum, anonim şirkette pay sahiplerinin şirkete borçlanamayacağı durumlarda, şirkete borçlanmasıdır. Şirkete borçlanmanın şekli önemli değildir. Borçlanma mal varlığında artı bir değer (aktifinde çoğalma/nakit para alma) oluşturma şeklinde olabileceği gibi, mal varlığında oluşabilecek eksilmeyi önleme (pasifinin artmasını önleme) şeklinde de olabilir.

Şirkete borçlanma yasağına aykırı olarak borçlanma gerçekleştirildiğinde, bu suçun faili kim veya kimler olacaktır? Şirketten borç alma yasağı olan kişinin borç almak için başvuruda bulunması üzerine, hukuken şirket adına borç vermeye yetkili kişinin başvuran kişinin borç alma yasağı kapsamında olduğunu bilerek ve isteyerek borç vermesi halinde, hukuken şirket adına borç vermeye yetkili kişi, suçun faili olacaktır. Borç isteyen kişi, suça azmettirmiş sayılmaz. Çünkü, borç alma hakkı olmadığı halde borç istemesi, hukuka aykırı bir durum içermemektedir. Yani, bu kişi, hukuken meşru konumdadır. Ayrıca, suça azmettirme kastı içinde bulunmamaktadır. Şirket adına borç verme yetkisi olmayan kişi, borç verirse de bu suçun faili olabilecektir.

³⁰ TTK m. 358’a göre, ‘Pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamaz’.

TTK m. 395/f-3'te, borçlanma yasağı konusunda şirketler topluluğuna muafiyet tanımıştır. Buna göre, '202. maddesi saklı kalmak şartıyla, şirketler topluluğuna dahil şirketlerin birbirlerine kefil olmaları ve garanti vermeleri "borçlanma yasağı" kapsamında değerlendirilmez' (TTK md. 395/f-3).

3) TTK m. 395/2'nin Birinci veya İkinci Cümlesi Hükümlerini İhlal Etme

TTK m. 395/2'nin birinci veya ikinci cümlesinde, anonim şirketlerde şirkete borçlanma yasağı ve şirketin; kefalet, garanti ve teminat verme, sorumluluk yüklenme, borçları devralama yasağı düzenlenmiştir.

TTK m. 395/2'nin birinci veya ikinci cümlesine göre, 'Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan 393'üncü maddede sayılan yakınları şirkete nakit borçlanamaz. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz'.

Bu düzenlemede, kanun koyucu, iki farklı gerçek kişi veya kişilere, bir de anonim şirkete bir şey yapmama yükümlülüğü yüklemiştir. Bu yükümlülükler şu şekilde ifade edilebilir:

1) Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri, şirkete nakit borçlanamaz.

2) TTK m. 393'te açıkça sayma yoluyla belirtilen pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin yakınları, şirkete nakit borçlanamaz.

3) Anonim şirket, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile TTK m. 393'te açıkça sayma yoluyla belirtilen pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin yakınlarına kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz.

Bu düzenlemede, yasaklanan hareketler şu şekilde ifade edilebilir: Nakit borçlanmama, kefil olmama, garanti vermeme, sorumluluk yüklenmeme, borçları devralmama.

Bu hareketlerin ortak özelliği, etken bir şekilde işlenebilen hareketler olmasıdır. Kanun koyucu, yükümlülük altındaki kişilere, edilgen harekette bulunma yükümlülüğü yüklemiştir. Bu nedenle, bu hareketler, ancak, etken bir hareket ile işlenebilirler.

Nakit borçlanmama yükümlülüğü yüklendiği için, nakit dışında borçlanma suç oluşturmayacaktır.

4) TTK m. 562/6'da Düzenlenen Yasaklanmış Hareketler

TTK m. 562/6'ya göre, 'Ticari defterlerin mevcut olmaması veya hiçbir kayıt içermemesi yahut bu Kanuna uygun saklanmaması hâllerinde, sorumlular üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır'.

TTK m. 562/6'da, suç teşkil eden üç farklı harekete yer verilmiştir. Bu hareketler şu şekilde ifade edilebilir: 1) Ticari defterlerin mevcut olmaması, 2) Ticari defterlerin hiçbir kayıt içermemesi, 3) Ticari defterlerin TTK'ya uygun saklanmaması.

Ticari defterlerin mevcut olmaması, tutulması gereken (tutulması zorunlu olan) ticari defterlerin ya hiç tutulmaması veya tutulmuş olmakla birlikte, denetim sırasında veya ilgili makama verilmesi aşamasında herhangi bir nedenle bulunmaması durumunu ifade eder. Burada kanun koyucu, ticari defter tutma ve bulundurma yükümlülüğü yüklemiştir. Bu yükümlülüğe uymama, suçtur.

Ticari defterlerin hiçbir kayıt içermemesi, TTK gereği tutulması zorunlu olan ticari defterlerin hiçbir kayıt içermemesini ifade eder. Kanun maddesinde hiçbir kayıt içermemesi ifadesine yer verildiği için, az da olsa kayıt içermesi halinde bu suç oluşturmaz. Buradaki kayıttan anlaşılması gereken, ticari defterde tutulması gereken kayıttır. Bu nedenle, ticari defterde bulunması gerekmeyen kişisel kayıtlar (aşk şiirleri, günlük, aşk mektupları gibi) kayıt kabul edilmemelidir.

İsmen sayılarak zorunlu kılınmamakla birlikte, işletmenin mahiyeti gereği tutulması zorunlu olan defterlerin kayıt içermemesi halinde de bu suçun oluştuğu kabul edilmelidir. Çünkü, bu düzenlemede korunmak istenen, defterlerin içerdiği kayıtlar ile kişilerin haklarının korunmasıdır. Bu nedenle, ismen sayılmasa da işletmenin mahiyeti gereği tutulması zorunlu olan defterlerde kayıt tutulmaması, kişilerin menfaatini ihlal edebilecektir.

Ticari defterlerin TTK'ya uygun saklanmaması, ticari defterlerin TTK'nda belirtilen usullere uygun saklanmamasını ifade eder. Bu düzenleme, tutulması zorunlu olan ticari defterlerin mevcut olmaması ile karıştırılmamalıdır. Mevcut olmama, istenildiği zaman ulaşılamama, bulunamama durumlarını ifade eder. Usulüne uygun saklanmama ise, bulunmakla birlikte, TTK'nda öngörülen şekilde saklanmamayı ifade eder. TTK'nda öngörülen usule göre saklanmama durumlarında defter mevcuttur.

Bu düzenleme, seçimlik hareketli bir suç özelliğine sahiptir. Bu nedenle, suç teşkil eden hareketlerden en az birinin yapılması ile birlikte suç oluşur. Hareketlerden birinin yapılması ile hepsinin yapılması arasında tek suçun oluşması bakımından fark yoktur. Her durumda da tek suç oluşur.

Bu seçimlik hareketi oluşturan suçlar, edilgen hareket ile işlenebilmektedirler. Çünkü, kanun koyucu, ilgili kişilere etken bir harekette bulunma yükümlülüğü yüklemiş, ilgili kişiler bu yükümlülüğe uymamışlardır.

5) TTK m. 562/7'de Düzenlenen Yasaklanmış Hareketler

TTK m. 562/7'ye göre, '527'nci maddeye aykırı hareket edenler, Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılır'.

Konuya yukarıda ilgili bölümde değinildiği için burada tekrar değinilmeyecektir.

6) TTK m. 562/8'de Düzenlenen Yasaklanmış Hareketler

TTK m. 562/8'e göre, '549 uncu maddede belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenler ile ticari defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır'.

Bu düzenlemede, belgede sahtecilik hareketleri suç olarak kabul edilmiştir. Bu düzenleme ile TCK m. 204 ve 207'de düzenlenen resmi ve özel belgede sahtecilik suçları arasında normların görünüşte içtimalı ilişkisi söz konusudur. Bu ilişki sonucu, özel normun önceliği ilkesi gereğince, TTK m. 562/8'deki hüküm uygulanmalıdır.

7) TTK m. 562/9'da Düzenlenen Yasaklanmış Hareketler

TTK m. 562/9'a göre, '550 nci maddeye aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır'.

TTK m. 550'de suç olarak düzenlenen hareketler şu şekilde ifade edilebilir:

1) Sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterme.

2) Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilmesine rağmen buna onay verme.

Suç teşkil eden bu hareketler ile ilgili şu tespit ve değerlendirmeler yapılabilir:

1) Sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterme.

Bu düzenlemede, seçenekli harekete yer verilmiştir. Bu hareketlerden biri, sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış olmasına rağmen, taahhüt edilmiş gibi göstermedir. Diğeri ise, taahhüt edilen sermayenin karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemiş olmasına rağmen ödenmiş gibi gösterme.

Suçun oluşabilmesi için bu seçenek hareketlerden birinin yapılması yeterlidir. İster sadece biri yapılsın ister her ikisi yapılsın tek suç oluşacaktır. Her ikisinin de yapılması halinde, temel ceza belirlenirken üst sınırdan belirleme yapılabilir.

Bu düzenlemede yer alan hareketler, sözlü beyan ile olabileceği gibi, çoğunlukla gerçeğe aykırı bir belge düzenleyerek gerçekleştirilebilir. Eğer, gerçeğe aykırı bir belge düzenleyerek gerçekleştirilirse, bu hareket aynı zamanda belgede sahtecilik suçunu da oluşturacaktır.

TCK m. 212'ye göre, 'Sahte resmî veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur'.

Bu düzenlemeye göre, hem TTK m. 562/9 hem de TCK m. 212'de düzenlenen suç işlenmiş sayılacak ve gerçek içtima hükümleri uygulanarak her iki suçtan ayrı ayrı ceza verilecektir.

Bu düzenlemedeki seçimlik hareketler, etken bir hareket ile işlenmektedir.

2) Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilmesine rağmen buna onay verme.

Bu düzenlemedeki hareket onay vermedir. Onay verme yazılı şekilde gerçekleştirilebilir. Bu nedenle, bu suç etken hareket ile işlenebilir.

Suçun işlenebilmesi için, onay veren kişinin onay verme yetkisine sahip olması gerekir. Bu durumda, suçun faili onay veren kişi olacaktır.

TTK m. 550'de düzenlenen üç farklı hareket, seçimlik harekettir. TTK m. 550/1'de iki seçimlik harekete, TTK m. 550/2'de ise tek harekete yer verilmiştir. Maddeye bir bütün olarak bakıldığında, bu maddede üç farklı harekete yer verildiği görülmektedir. Bu üç farklı hareket, suçun işleniş hareketleri olduğu için seçimlik hareketlerdir. Bu nedenle, seçimlik hareketlerden birinin işlenmesiyle suç tamamlanır.

8) TTK m. 562/10'da Düzenlenen Yasaklanmış Hareketler

TTK m. 562/10'a göre, '551'inci maddeye aykırı hareket edenler doksandan az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır'.

TTK m. 551'de suç teşkil eden üç farklı harekete yer verilmiştir. Bu hareketler şu şekilde ifade edilebilir:

1) Ayni sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçme.

2) İşletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterme.

3) Yüksek fiyat biçme ve nitelik ve durumu farklı gösterme dışında başka bir hareket ile yolsuzluk yapma.

Suç teşkil eden bu hareketler ile ilgili şu tespit ve değerlendirmeler yapılabilir:

1) Ayni sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçme.

Yüksek fiyat biçme, etken hareket ile işlenebilir.

Yüksek fiyat biçme, yazılı şekilde işlenebilir.

2) İşletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterme.

İşletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterme, etken hareket ile işlenebilir.

İşletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterme, yazılı olabilir. Bu durumda, hareketin belgede sahtecilik suçunu da oluşturup oluşturmadığı üzerinde durulmalıdır. Anonim şirketlerde, işletme ve aynın niteliği veya durumu ile ilgili belgeler, özel belge ise, suç, bu özel belgenin kullanılması halinde işlenmiş olur. Resmi belge ise, farklı gösterme işleminin yapıldığı an işlenmiş olur.

Gerek özel belgede sahtecilik gerekse resmi belgede sahtecilik suçu işlenmiş olsun, TCK m. 212 gereğince, hem TTK m. 562/10'da düzenlenen suç hem de belgede sahtecilik suçunun varlığı kabul edilerek, gerçek içtima hükümleri uygulanmalıdır.

3) Yüksek fiyat biçme ve nitelik ve durumu farklı gösterme dışında başka bir hareket ile yolsuzluk yapma.

Bu kapsamda işlenebilecek hareketler, çeşitli şekillerde olabilir. Bu ifadenin kanunilik ilkesi bakımından sorunlu olduğu söylenmelidir. Çünkü, yolsuzluk kelimesi, geniş bir hareket ve konuyu kapsamaktadır. Kanunilik ilkesinin alt unsurlarından biri olan açık ve seçiklik ilkesi, yolsuzluk kelimesinde kendini bulamamaktadır.

Yolsuzluk oluşturabilecek hareketlere örnek olarak şu durumlar gösterilebilir; işletme ve aynın değerinin düşük gösterilmesi, işletmenin gerçeğe aykırı olarak alacaklı veya borçlu gösterilmesi, iflasına karar verilecek durumda gösterilmesi.

9) TTK m. 562/11'de Düzenlenen Yasaklanmış Hareketler

TTK m. 562/11'e göre, '552'nci maddeye aykırı hareket edenler altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır'.

TTK m. 552'de yasaklanan hareket, para toplamaktır.

Para toplamada başvuru yöntem, her türlü yol kullanılarak çağrıda bulunmaktır.

Her türlü yol ifadesine yer verildiği için, başvurulacak yol sınırlandırılmamıştır. Bu nedenle, bütün kitle iletişim araçları, yazılı veya sözlü ilanlar bu kapsamda değerlendirilebilir.

Çağrıda bulunma hareketinin muhatabı, halktır.

Yasaklanan para toplama hareketinin amacı, bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmaktır. Ancak, Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine uygun

hareket edilerek bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak için halktan para toplanması, suç teşkil etmeyecektir.

Bu suç, halktan para toplandığı an tamamlanır.

Para toplamının şekli önemli değildir. Banka hesabına para yatırma şeklinde olabileceği gibi, bizzat teslim alma şeklinde de olabilir.

Kanunda para kelimesine yer verilmiş olsa da, para yerine geçebilen kıymetli evrak, hazine bonosu, tahvil de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Yine, altın ve döviz de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Kısaca, para kelimesini geniş yorumlamak gerekir. Kanunun amacı, geniş yorumlamayı gerektirmektedir.

Bu suç, etken hareket ile işlenebilir.

10) TTK m. 562/12'de Düzenlenen Yasaklanmış Hareketler

TTK m. 562/12'ye göre, '1524'üncü maddede öngörülen internet sitesini oluşturmamayan şirketlerin yönetim organı üyeleri, yüz günden üçyüz güne kadar adli para cezasıyla ve aynı madde uyarınca internet sitesine konulması gereken içeriği usulüne uygun bir şekilde koymayan bu fıkra da sayılan failler yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır'.

TTK m. 562/12'de suç teşkil eden iki farklı harekete yer verilmiştir: 1) TTK m. 1524'te öngörülen internet sitesini oluşturmamak, 2) TTK m. 1524'te öngörülen internet sitesinde bulunması gereken içeriğin uygun bir şekilde konulmaması.

Kanun koyucu, bu düzenlemede, ilgili kişilere internet sitesi kurma ve sitenin içeriğini belirlenen usule uygun doldurma yükümlülüğü getirmiştir.

Bu düzenlemede, etken bir harekette bulunma yükümlülüğü getirdiği için, suç, bu yükümlülüğe uymamakla işlenmiş olur.

TTK m. 1524'te, söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilme zamanı açıkça düzenlenmiştir. Suç, belirlenen zaman içinde öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmediği zaman işlenmiş sayılacaktır.

TTK m. 562/12'te, internet sitesi kurmamak ile sitenin içeriğinin uygun bir şekilde oluşturulmaması farklı yaptırımlara tabi tutulmuştur. Bu nedenle, bu hareketler başlı başına bağımsız bir suç oluşturmaktadır. Dolayısıyla, sadece internet sitesi kurmamak bu suçu oluşturabileceği gibi, internet sitesi kurulmakla birlikte, içeriğinin uygun bir şekilde oluşturulmaması da bu suçu oluşturabilecektir.

İnternet sitesini kurma ve sitenin içeriğinin uygun bir şekilde oluşturma, süreklilik taşıyan bir yükümlülüğü ifade eder. Bu nedenle, ilk başta internet sitesi kurup belirli bir süre sonra siteyi ortadan kaldırmak bu suçu oluşturur. Yine, ilk başta sitenin içeriğinin uygun bir şekilde oluşturup daha sonra içeriği değiştirmek veya kaldırmak da bu suçu oluşturur.

TTK m. 562/12'te, suç olarak düzenlenen hareketler, seçimlik hareketli bir suç değildir. Çünkü, cezai yaptırımları farklıdır.

2. Netice

TTK m. 562'de düzenlenen suçlar, sırf hareket suçlarıdır. Bu nedenle, neticeli suç değildirler. Suçun oluşabilmesi için somut bir neticenin varlığı istenmemiştir.

3. Nedensellik Bağı

TTK m. 562'de düzenlenen suçlar, sırf hareket suçlarıdır. Bu nedenle, nedensellik bağının tespiti önem taşımamaktadır.

F. Suçun Manevi Unsuru

TTK m. 562'de birden çok suç teşkil eden harekete yer verilmiştir. Bu nedenle her bir hareket için manevi unsur ayrı ayrı değerlendirmek gerekir.

1) TTK m. 562/3'te Düzenlenen Suç Bakımından

TTK m. 562/3'te düzenlenen suçlar, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suçlar, taksirle işlenemezler.

2) TTK m. 562/4'te Düzenlenen Suç Bakımından

TTK m. 562/4'te düzenlenen suçlar, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suçlar, taksirle işlenemezler.

3) TTK m. 562/5'te Düzenlenen Suç Bakımından

TTK m. 562/5'te düzenlenen suçlar, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suçlar, taksirle işlenemezler.

4) TTK m. 562/6'da Düzenlenen Suç Bakımından

TTK m. 562/6'da düzenlenen suçlar, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suçlar, taksirle işlenemezler.

5) TTK m. 562/7’de Düzenlenen Suç Bakımından

TTK m. 562/7’de, TTK m. 527 dolayısıyla TCK m. 239’a yollama yapılmaktadır. TCK m. 239’a yukarıda ilgili bölümde değinilmiştir.

TCK m. 239’da düzenlenen suç, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suçlar, taksirle işlenemezler.

6) TTK m. 562/8’de Düzenlenen Suç Bakımından

TTK m. 562/8’da düzenlenen suçlar, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suçlar, taksirle işlenemezler.

7) TTK m. 562/9’da Düzenlenen Suç Bakımından

TTK m. 562/9’da düzenlenen suçlar, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suçlar, taksirle işlenemezler.

8) TTK m. 562/10’da Düzenlenen Suç Bakımından

TTK m. 562/10’da düzenlenen suçlar, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suçlar, taksirle işlenemezler.

9) TTK m. 562/11’de Düzenlenen Suç Bakımından

TTK m. 562/11’de düzenlenen suç, ancak, özel kastla işlenebilir. Çünkü, kanun maddesinde yasaklanan halktan para toplama hareketinin hangi amaçla işlenmesi gerektiği açıkça vurgulanmıştır. Bu nedenle, bu suçun oluşabilmesi için, suç teşkil eden halktan para toplama hareketi, ‘...bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak amacıyla yahut vaadiyle...’ işlenmesi gerekir. Bu amaç olmazsa, bu suç oluşmaz.

TTK m. 562/11’de düzenlenen suç, ancak, özel kastla işlenebildiği için, olası kastla işlenemez.

TTK m. 562/11’de düzenlenen suç, taksirle işlenemez.

10) TTK m. 562/12'de Düzenlenen Suç Bakımından

TTK m. 562/12'de düzenlenen suçlar, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suçlar, taksirle işlenemezler.

G. Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenler**1) Hukuka Uygunluk Nedenleri****a) Meşru Savunma**

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak meşru savunma hükümleri uygulanabilir.

b) Kanun Hükmünü Yerine Getirme

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak kanun hükmünü yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Hakkın Kullanılması

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak hakkın kullanılması hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir. Çünkü, kanun koyucu, kişilere, bu düzenlemede yer alan hareketler bakımından üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği bir hak tanımamıştır.

d) İlgilinin Rızası

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızası hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir. Çünkü, kanun koyucu, kişilere, bu düzenlemede yer alan hareketler bakımından üzerinde rıza gösterebileceği bir hak tanımamıştır.

2) Kusurluluğu Kaldıran Nedenler**a) Zorunluluk Hali**

Bu suçlar bakımından, kusurluluğu kaldıran bir neden olarak zorunluluk hali hükümleri uygulanabilir.

b) Yetkili Amirin Emrini Yerine Getirme

Bu suçlar bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak yetkili amirin emrini yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Cebir, Tehdit

Bu suçların işlenmesinde cebir veya tehdit söz konusu ise, failin cebir veya tehdit etkisi altında kalarak suçu işlemesi nedeniyle, cezai sorumluluğu bulunmayacaktır. Bu durumda, fail, cebir veya tehdidi kullanan kişi olacaktır.

d) Hata

Bu suçlar bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak hata hükümleri uygulanabilir.

H. Suçun Tamamlanması

TTK m. 562’de düzenlenen suçlar, sırf hareket suçlarıdır. Bu nedenle, suç teşkil eden hareketlerin işlenmesiyle birlikte suçlar da tamamlanır.

I. Suçun Özel Görünüş Şekilleri**1. Teşebbüs**

TTK m. 562’de düzenlenen suçlar, sırf hareket suçlarıdır. Sırf hareket suçlarına teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler olmasına karşın, hareketlerin kısımlara bölünebilmesi durumlarında teşebbüsün varlığını kabul ediyoruz.

2. İştirak

TTK m. 562’de düzenlenen suçlar, bakımından iştirak bir özellik göstermemektedir. Bu suçlar bakımından iştirakin genel kuralları geçerli olacaktır.

3. İçtima**a) Bileşik Suç**

TTK m. 562’de düzenlenen suçlarda bileşik suç düzenlemesine yer verilmemiştir.

b) Zincirleme Suç

TTK m. 562’de düzenlenen suçlarda TCK m. 43’te düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

c) Fikri İçtima

TTK m. 562’de düzenlenen suçlarda, fikri içtima hükümleri uygulanabilir.

VI. Kanuna Aykırı Olarak Gemiye Türk Bayrağı Çekme Suçu (TTK m. 947)

TTK m. 947/1'e göre, 'Türk Bayrağı çekme hakkı olmamasına rağmen Türk Bayrağı çeken veya Türk Bayrağı çekmesi gerekirken başka bir devletin bayrağını çeken geminin kaptanı **altı aya kadar hapis veya adli para** cezasıyla cezalandırılır'.

A. Suç ile Korunan Hukuksal Değer

Deniz ticaretinde, gemilere bayrak çekme ile birden çok yarar amaçlanabilir. Bu yararların elde korunabilmesi için, ilk önce geminin hangi ülkenin ticaret siciline kayıtlı olduğunun belirlenmesi gerekir. Bu suç ile, geminin bayrak çekmesi ile korunmak istenen hukuki yararlar korunmaktadır.

B. Suçun Konusu**1. Suçun Hukuki Konusu**

Bu suçun hukuki konusu, suç ile korunan hukuksal değerdir.

2. Suçun Maddi Konusu

Bu suçun maddi konusu, bayrak çekilmesi gereken gemi ile çekilmesi gereken bayraktır.

C. Suçun Faili

Bu suçun faili, kanun aykırı olarak Türk Bayrağı veya yabancı bir devletin bayrağını çeken geminin kaptanıdır. Bu bakımdan özgü suç denilebilir.

D. Suçun Mağduru

Bu suçta belirli bir mağdur bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu suçun mağduru, toplumu oluşturan herkestir.

E. Suçun Maddi Unsuru**1. Hareket**

TTK m. 947/1'e göre, 'Türk Bayrağı çekme hakkı olmamasına rağmen Türk Bayrağı çeken veya Türk Bayrağı çekmesi gerekirken başka bir devletin bayrağını çeken geminin kaptanı altı aya kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır'.

Bu düzenlemede yasaklanan hareket, bayrak çekmedir.

Bayrak çekme, gemide bayrak çekilmesi zorunlu olan yere çekilmemesi gereken bayrağın çekilmesini ifade eder.

Çekme kelimesi, bayrak çekmeye ilişkin özel bir düzenleme varsa o düzenlemeye göre belirlenmelidir. Yoksa, bayrağın üçüncü bir kişi veya kişilerce görülebilecek şekilde çekilmesi şeklinde anlaşılmalıdır. Böyle anlaşıldığında, bayrağın çekilmesi gereken yerin (çubuk, direk) tepe noktasına kadar çekilmesi zorunlu değildir.

Bayrak kelimesi, bu konuya ilişkin özel düzenlemelerde yer alan özelliklere uygun yapılmış bayrağı ifade eder. Bu nedenle, bu konuya ilişkin özel düzenlemelerde yer alan özelliklere uygun yapılmamış bayrak veya bayrak yerine geçebilecek; şekiller, nesneler, armalar, simgeler, işaretler, bayrak çekme olarak değerlendirilemez.

Bu düzenlemede yer alan suç, seçimlik hareketli bir suçtur. Seçimlik hareketlerden biri, Türk Bayrağı çekme hakkı olmamasına rağmen Türk Bayrağı çekme, diğeri, Türk Bayrağı çekmesi gerekirken başka bir devletin bayrağını çekmedir.

Bu düzenlemede yer alan suç, seçimlik hareketli bir suç olduğu için, bu seçimlik hareketlerden birinin işlenmesiyle suç tamamlanır. Her iki seçimlik hareket işlenirse de tek suç söz konusu olur. Ancak, bu hareketler arasında zaman aralığı olursa, iki farklı suç söz konusu olur. Zaman aralığı, soyut bir kavram olup, somut olaya göre değerlendirilmelidir. Dolayısıyla, değerlendirmeye tabi bir durumdur.

Bu suç, etken hareket ile işlenebilir. Ancak, istisnai de olsa edilgen hareket ile de işlenebilir. Örneğin, daha önce kanuna uygun olarak yabancı ülke bayrağı çekilmiş olan bir gemide, daha sonra mülkiyet değişikliği olur ve Türk Bayrağı çekilmesi gerekirse, artık Türk Bayrağı çekmek gerekecektir. Bu durumda, yabancı ülke bayrağının indirilmemesi, bu suçu oluşturabilir. Aynı durum, daha önce kanuna uygun olarak Türk Bayrağı çekilmiş olan geminin mülkiyet değiştirmesi nedeniyle yabancı ülke bayrağı çekilmesi gerektiğinde, Türk Bayrağının indirilmemesi halinde de gerçekleşebilir.

Bu suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle bu suç, kanuna aykırı olarak bayrağın çekildiği anda tamamlanır.

2. Netice

TTK m. 947/1'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, neticeli suç değildir. Suçun oluşabilmesi için somut bir neticenin varlığı istenmemiştir.

3. Nedensellik Bağı

TTK m. 947/1'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, nedensellik bağının tespiti önem taşımamaktadır.

F. Suçun Manevi Unsuru

TTK m. 947/1'de düzenlenen suç, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suç, taksirle işlenemez.

G. Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenler**1) Hukuka Uygunluk Nedenleri****a) Meşru Savunma**

Bu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak meşru savunma hükümlerini uygulanabilir.

b) Kanun Hükmünü Yerine Getirme

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak kanun hükmünü yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Hakkın Kullanılması

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak hakkın kullanılması hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

d) İlgilinin Rızası

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızası hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir. Çünkü, kanun koyucu, kişilere, bu düzenlemede yer alan hareketler bakımından üzerinde rıza gösterebileceği bir hak tanımamıştır.

2) Kusurluluğu Kaldıran Nedenler**a) Zorunluluk Hali**

Bu suçlar bakımından, kusurluluğu kaldıran bir neden olarak zorunluluk hali hükümleri hükümlerini uygulanabilir.

b) Yetkili Amirin Emrini Yerine Getirme

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak yetkili amirin emrini yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Cebir, Tehdit

Bu suçun işlenmesinde cebir veya tehdit söz konusu ise, failin cebir veya tehdit etkisi altında kalarak suçu işlemesi nedeniyle, cezai sorumluluğu bulunmayacaktır. Bu durumda, fail, cebir veya tehdidi kullanan kişi olacaktır.

d) Hata

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak hata hükümleri uygulanabilir.

H. Suçun Tamamlanması

TTK m. 947’de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, suç teşkil eden hareketlerin işlenmesiyle birlikte suç da tamamlanır.

I. Suçun Özel Görünüş Şekilleri**1. Teşebbüs**

TTK m. 947’de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Sırf hareket suçlarına teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler olmasına karşın, hareketlerin kısımlara bölünebilmesi durumlarında teşebbüsün varlığını kabul ediyoruz

2. İştirak

TTK m. 947’de düzenlenen suç, bakımından iştirak bir özellik göstermemektedir. Bu suçlar bakımından iştirakın genel kuralları geçerli olacaktır.

3. İçtima**a) Bileşik Suç**

TTK m. 947’de düzenlenen suçta bileşik suç düzenlemesine yer verilmemiştir.

b) Zincirleme Suç

TTK m. 947’de düzenlenen suçta TCK m. 43’te düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

c) Fikri İçtima

TTK m. 947’de düzenlenen suçta, fikri içtima hükümleri uygulanabilir.

VII. Gemi Tasdiknamesini veya Onun Onaylı Suretini Yahut Bayrak**Şahadetnamesini Almaksızın Türk Bayrağı Çekme ve Gemi****Tasdiknamesi veya Onun Onaylı Sureti veya Bayrak Şahadetnamesini****Gemide Bulundurmama Suçu (TTK m. 948)**

TTK m. 948/1’e göre, ‘945’inci maddede yazılı gemiler hariç, gemi tasdiknamesini veya onun onaylı suretini yahut bayrak şahadetnamesini almaksızın Türk Bayrağı çeken geminin kaptanı, **dört aya kadar hapis veya ikiyüz güne kadar adli para** cezasıyla cezalandırılır³¹.

³¹ TTK m. 945’e göre, ‘Onsekiz gros tonilatodan küçük gemilerle 935’inci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde yazılı gemiler, gemi tasdiknamesine ve bayrak şahadetnamesine ihti-

TTK m. 948/2'ye göre, ‘Gemi tasdiknamesi veya onun onaylı sureti veya bayrak şahadetnamesini gemide bulundurmayan kaptan **iki aya kadar hapis veya yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır**’.

A. Suç ile Korunan Hukuksal Değer

Bayrak çekme, yukarıda incelenen suçta da ifade edildiği gibi, deniz ticaretinde birçok yararlar içermektedir. Bu suç düzenlemesinde bayrak çekebilmek için bulunması gereken ön koşullara yer verilmiştir. Bu koşullara uyulmayarak bayrak çekilmesi, üçüncü kişileri aldatıcı özellik gösterir. Bu nedenle, bayrak çekme ile amaçlanan yarar, bu suçta da korunmak istenmektedir.

B. Suçun Konusu

1. Suçun Hukuki Konusu

Suçun hukuki konusu, suç ile korunan hukuksal değerdir.

2. Suçun Maddi Konusu

Suçun maddi konusu, TTK m. 948'deki düzenlemeye uyulmadan bayrak çekilen gemi, çekilen bayrak ile gemi tasdiknamesi veya onun onaylı sureti veya bayrak şahadetnamesidir.

C. Suçun Faili

TTK m. 948/1'deki düzenlemede yer alan suçun faili, TTK m. 945'te yazılı gemiler hariç, gemi tasdiknamesini veya onun onaylı suretini yahut bayrak şahadetnamesini almaksızın Türk Bayrağı çeken geminin kaptanıdır.

TTK m. 948/2'deki düzenlemede yer alan suçun faili, gemi tasdiknamesi veya onun onaylı sureti veya bayrak şahadetnamesini gemide bulundurmayan kaptandır. Bu bakımdan bu suç özgü suçtur denilebilir.

D. Suçun Mağduru

Bu suçta belirli bir mağdur bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu suçun mağduru, toplumu oluşturan herkeştir.

yaç olmaksızın Türk Bayrağı çekebilirler’. **TTK m. 935/2-a'ya göre,** ‘Bu kanunun, “Gemi”, “Kaptan”, “Gemi Alacakları” ve “Cebri İcraya İlişkin Özel Hükümler” başlıklı Kısımları, “Çatma” ve “Kurtarma” başlıklı Bölümleri, deniz alacaklarına karşı sorumluluğun sınırlanması hakkındaki hükümleri ile donatının, gemi adamlarının kusurundan doğan sorumluluğuna ilişkin 1062'nci maddesi, yatlar, denizci yetiştirme gemileri gibi sadece gezinti, spor, eğitim, öğretim ve bilim amaçlarına tahsis edilmiş gemilere ... uygulanır

E. Suçun Maddi Unsuru

1. Hareket

TTK m. 948'de iki fıkraya yer verilmiştir. Her bir fıkra da farklı suç tipleri düzenlenmiştir.

1) TTK m. 948/1'de Suç Olarak Düzenlenen Hareket

TTK m. 948/1'de suç olarak düzenlenen hareket, Türk Bayrağını çekmektir.

Türk Bayrağını çekmek hareketinin suç teşkil edebilmesi için, şu hususların bulunması gerekir:

- 1) Türk Bayrağı çekilen gemi, TTK m. 945'te düzenlenen gemilerden biri olmamalı.
- 2) Gemi tasdiknamesi alınmamalı veya
- 3) Gemi tasdiknamesinin onaylı sureti alınmamalı veya
- 4) Bayrak şahadetnamesi alınmamalıdır.

Bu dört husustan ilki, zorunlu koşul, diğerleri seçenekli koşuldur. Yani, ilk koşul gerçekleştikten sonra diğer seçenekli koşullardan birinin gerçekleşmesi halinde suç oluşur. Doğal olarak, diğer seçenek koşullardan hepsinin gerçekleşmesi halinde de suç oluşur.

Suçun tekliği açısından seçenek koşullardan birinin gerçekleşmesi ile hepsinin birlikte gerçekleşmesinin farkı bulunmamaktadır. İki durumda da tek suç söz konusu olacaktır.

Bu suç, sırf hareket suçudur. Kanunda yasaklanan bayrak çekme hareketinin ihlal edilmesi ile birlikte suç işlenmiş sayılır.

Bu suç, kural olarak etken hareket ile işlenebilir. Ancak, istisna olarak, edilgen hareket ile de işlenebilir. Örneğin, geminin mülkiyetinin veya zilyetliğinin el değiştirmesi sırasında kanuna aykırı olarak Türk Bayrağı çekilmiş halde ise, kaptanın bu bayrağı indirmesi gerekir. İndirmemesi halinde, çekme hareketini işlemiş sayılmalıdır. Çünkü, bu durumda kaptanın yükümlülüğü, gemide Türk Bayrağını çekilmiş halde bulundurmamaktır.

2) TTK m. 948/2'de Suç Olarak Düzenlenen Hareket

TTK m. 948/2'de suç olarak düzenlenen hareket, gemi tasdiknamesi veya onun onaylı sureti veya bayrak şahadetnamesini gemide bulundurmamaktır.

Bu düzenlemede, kanun koyucu, bir yükümlülük getirmiştir. Bu yükümlülük, suçun maddi unsuru olarak sayılan; gemi tasdiknamesi veya onun onaylı sureti veya bayrak şahadetnamesini gemide bulundurmaktır.

Bu suç, bulundurma yükümlülüğüne uymama ile işlenir. Bu nedenle, bu suç, edilgen hareket ile işlenebilmektedir.

Bu suç, sırf hareket suçudur. Kanunda yüklenen bulundurma yükümlülüğüne uyulmadığı an suç işlenmiş sayılır.

Konu bakımından bu suç, tehlike suçudur.

2. Netice

TTK m. 948/1'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, neticeli suç değildir. Suçun oluşabilmesi için somut bir neticenin varlığı istenmemiştir.

TTK m. 948/2'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, neticeli suç değildir. Suçun oluşabilmesi için somut bir neticenin varlığı istenmemiştir.

3. Nedensellik Bağı

TTK m. 948/1'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, nedensellik bağının tespiti önem taşımamaktadır.

TTK m. 948/2'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, nedensellik bağının tespiti önem taşımamaktadır.

F. Suçun Manevi Unsuru

TTK m. 948'de düzenlenen suçlar, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suçlar, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçlaem işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suçlar, taksirle işlenemez.

G. Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenler

1) Hukuka Uygunluk Nedenleri

a) Meşru Savunma

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak meşru savunma hükümleri uygulanabilir.

b) Kanun Hükmünü Yerine Getirme

Bu suçlar bakımından kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk nedeni mümkün gözükmemektedir.

c) Hakkın Kullanılması

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak hakkın kullanılması hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

d) İlgilinin Rızası

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızası hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir. Çünkü, kanun koyucu, kişilere, bu düzenlemede yer alan hareketler bakımından üzerinde rıza gösterebileceği bir hak tanımamıştır.

2) Kusurluluğu Kaldıran Nedenler**a) Zorunluluk Hali**

Bu suçlar bakımından, kusurluluğu kaldıran bir neden olarak zorunluluk hali hükümleri uygulanabilir.

b) Yetkili Amirin Emrini Yerine Getirme

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak yetkili amirin emrini yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Cebir, Tehdit

Bu suçun işlenmesinde cebir veya tehdit söz konusu ise, failin cebir veya tehdit etkisi altında kalarak suçu işlemesi nedeniyle, cezai sorumluluğu bulunmayacaktır. Bu durumda, fail, cebir veya tehdidi kullanan kişi olacaktır.

d) Hata

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak hata hükümleri uygulanabilir.

H. Suçun Tamamlanması

TTK m. 948'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, suç teşkil eden hareketlerin işlenmesiyle birlikte suç da tamamlanır.

I. Suçun Özel Görünüş Şekilleri**1. Teşebbüs**

TTK m. 948'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Sırf hareket suçlarına teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler olmasına karşın, hareketlerin kısımlara bölünebilmesi durumlarında teşebbüsün varlığını kabul ediyoruz.

2. İştirak

TTK m. 948'de düzenlenen suç, bakımından iştirak bir özellik göstermemektedir. Bu suçlar bakımından iştirakın genel kuralları geçerli olacaktır.

3. İçtima

a) Bileşik Suç

TTK m. 948'de düzenlenen suçta bileşik suç düzenlemesine yer verilmemiştir.

b) Zincirleme Suç

TTK m. 948'de düzenlenen suçta, TCK m. 43'te düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

c) Fikri İçtima

TTK m. 948'de düzenlenen suçta, TCK m. 44'te düzenlenen fikri içtima hükümleri uygulanabilir.

VIII. Harp Gemileri ile İstihkâmlar Önünde ve Limanda Bayrak Çekmemek (TTK m. 949)

TTK m. 949/1'e göre, 'Harp gemileri ile sahil istihkâmları önünde ve Türk limanlarına girerken veya çıkarken ticaret gemisine bayrak çekmeyen kaptan **üç aya kadar hapis veya adli para** cezasıyla cezalandırılır'.

A. Suç ile Korunan Hukuksal Değer

Bu suçta, yukarıda incelenen suçlarda olduğu gibi, bayrak çekme ile amaçlanan yararlar korunmaktadır.

B. Suçun Konusu

1. Suçun Hukuki Konusu

Suçun hukuki konusu, suç ile korunan hukuksal değerdir.

2. Suçun Maddi Konusu

Suçun maddi konusu, TTK m. 949/1'deki düzenlemeye uyulmadan bayrak çekilmesi gereken gemi ve çekilmesi gereken bayraktır.

C. Suçun Faili

Bu düzenlemede yer alan suçun faili, harp gemileri ile sahil istihkâmları önünde ve Türk limanlarına girerken veya çıkarken ticaret gemisine bayrak çekmeyen kaptandır.

D. Suçun Mağduru

Bu suçta belirli bir mağdur bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu suçun mağduru, toplumu oluşturan herkeştir.

E. Suçun Maddi Unsuru

1. Hareket

TTK m. 949/1'de suç olarak düzenlenen hareket, ticaret gemisine bayrak çekmemektir.

Bu hareketin işlenebileceği yer, sınırlandırılmıştır. Bu nedenle, kanunda belirtilen yerlerin dışında bayrak çekmeme hareketi suç teşkil etmeyecektir. Bu düzenlemede, bayrağın çekilmesi gereken yerler şu şekilde belirtilebilir:

- 1) Harp gemileri veya sahil istihkâmları önünde
- 2) Türk limanlarına girerken
- 3) Türk limanlarından çıkarken

Bu düzenlemede, hangi bayrağın çekilmesi gerektiği belirtilmemiştir. Bu durumda, hangi bayrağın çekilmesi gerektiği, ilgili düzenlemeye göre belirlenecektir.

Bu düzenlemede, bayrak çekilmesi gereken geminin özelliği de belirtilmiştir. Buna göre, bayrak çekilmesi gereken gemi, ticaret gemisi olmalıdır. Ticaret gemisi dışındaki gemiler bakımından bu suç oluşmaz.

Bu düzenlemede, kanun koyucu, bir yükümlülük getirmiştir. Bu yükümlülük, kanunda belirtilen yerlerde, ticaret gemisine bayrak çekmektir. Bu yükümlülüğe uymamak, edilgen hareket ile gerçekleştirilebilir. Bu nedenle, bu suç, edilgen hareket ile işlenebilir.

Bu suç, sırf hareket suçudur. Kanunda yüklenen bulundurma yükümlülüğüne uyulmadığı an suç işlenmiş sayılır.

Konu bakımından bu suç, tehlike suçudur.

2. Netice

TTK m. 949/1'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, neticeli suç değildir. Suçun oluşabilmesi için somut bir neticenin varlığı istenmemiştir.

3. Nedensellik Bağı

TTK m. 949/1'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, nedensellik bağının tespiti önem taşımamaktadır.

F. Suçun Manevi Unsuru

TTK m. 949/1'de düzenlenen suç, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suç, taksirle işlenemez.

G. Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenler

1) Hukuka Uygunluk Nedenleri

a) Meşru Savunma

Bu suçlar bakımından, hukuka uygunluk nedeni olarak meşru savunma hükümleri uygulanabilir.

b) Kanun Hükmünü Yerine Getirme

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak kanun hükmünü yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Hakkın Kullanılması

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak hakkın kullanılması hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

d) İlgilinin Rızası

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızası hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir. Çünkü, kanun koyucu, kişilere, bu düzenlemede yer alan hareketler bakımından üzerinde rıza gösterebileceği bir hak tanımamıştır.

2) Kusurluluğu Kaldıran Nedenler

a) Zorunluluk Hali

Bu suçlar bakımından, kusurluluğu kaldıran bir neden olarak zorunluluk hali hükümleri uygulanabilir.

b) Yetkili Amirin Emrini Yerine Getirme

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak yetkili amirin emrini yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Cebir, Tehdit

Bu suçun işlenmesinde cebir veya tehdit söz konusu ise, failin cebir veya tehdit etkisi altında kalarak suçu işlemesi nedeniyle, cezai sorumluluğu bulunmayacaktır. Bu durumda, fail, cebir veya tehdidi kullanan kişi olacaktır.

d) Hata

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak hata hükümleri uygulanabilir.

H. Suçun Tamamlanması

TTK m. 949/1’de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, suç teşkil eden hareketlerin işlenmesiyle birlikte suç da tamamlanır.

I. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1. Teşebbüs

TTK m. 949/1’de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Sırf hareket suçlarına teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler olmasına karşın, hareketlerin kısımlara bölünebilmesi durumlarında teşebbüsün varlığını kabul ediyoruz.

2. İştirak

TTK m. 949/1’de düzenlenen suç, bakımından iştirak bir özellik göstermemektedir. Bu suçlar bakımından iştirakın genel kuralları geçerli olacaktır.

3. İçtima

a) Bileşik Suç

TTK m. 949/1’de düzenlenen suçta bileşik suç düzenlemesine yer verilmemiştir.

b) Zincirleme Suç

TTK m. 949/1’de düzenlenen suçta, TCK m. 43’te düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

c) Fikri İçtima

TTK m. 949/1’de düzenlenen suçta, TCK m. 44’te düzenlenen fikri içtima hükümleri uygulanabilir.

IX. Geminin Adının ve Bağlama Limanının Yazılmaması Suçu (TTK m. 950)

TTK m. 950/1’e göre, ‘Sicile kayıtlı bir geminin bordasının iki yanına adının, kıçına da adı ile bağlama limanının usulüne uygun olarak yazılması yükümlülüğüne uymayan kaptan üç aya kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır’.

A. Suç ile Korunan Hukuksal Değer

Bu suçta, geminin adının ve bağlama limanının yazılması ile ulaşılmak istenen yarar veya yararlar korunmaktadır.

B. Suçun Konusu**1. Suçun Hukuki Konusu**

Bu suçun hukuki konusu, suç ile korunan hukuksal değerdir.

2. Suçun Maddi Konusu

Bu suçun maddi konusu, kanuna uygun olarak adı veya bağlama limanı yazılmayan gemidir.

C. Suçun Faili

Bu suçun faili, sicile kayıtlı bir geminin bordasının iki yanına adının, kıçına da adı ile bağlama limanının usulüne uygun olarak yazılması yükümlülüğüne uymayan kaptandır.

D. Suçun Mağduru

Bu suçta belirli bir mağdur bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu suçun mağduru, toplumu oluşturan herkeştir.

E. Suçun Maddi Unsuru**1. Hareket**

TTK m. 948/2'de suç olarak düzenlenen hareket, sicile kayıtlı bir geminin bordasının iki yanına adını, kıçına da adı ile bağlama limanını usulüne uygun olarak yazmamaktır. Kısaca, suç teşkil eden hareket, yazmama fiilidir.

Kanun koyucu, ilgili gemi kaptanına, sicile kayıtlı bir geminin bordasının iki yanına adını, kıçına da adı ile bağlama limanını usulüne uygun olarak yazma yükümlülüğü yüklemiştir.

Yükümlülüğe uymama, edilgen bir hareket ile işlenebilir. Bu nedenle, bu suç, edilgen hareket ile işlenebilen bir suçtur.

Bu suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, kanunda öngörülen yazma yükümlülüğünün yerine getirilmediği zaman, suç işlenmiş sayılacaktır.

Yükümlülüğün yerine getirileceği, zaman belirtilmemiştir. Ancak, yer belirtilmiştir. Zaman, bu konuya ilişkin özel düzenleme varsa, ona göre belirlenecektir. Yoksa, bu konudaki teamüllere göre belirlenecektir. Çünkü, ticaret hukukunda açıkça yazılı bir kural yoksa, ticari teamül esas alınabilmektedir.

Yükümlülüğün yerine getirileceği yer, bir geminin bordasının iki yanı, kıçındır. Yükümlülük, bir geminin bordasının iki yanına geminin adını yazmak, kıçına da bağlama limanını yazmaktır. Geminin sadece bir yanına adının yazılması halinde, yükümlülük yerine getirilmiş olmayacağı için suç oluşmuş sayılmalıdır.

Kanunda belirtilen yerlerin dışında başka bir yer veya yerlere gemi adı ya da bağlama limanı yazmak, yükümlülüğün yerine getirildiği sonucunu doğurmaz. Bu nedenle de suç oluşur.

Hangi alfabe ile yazılacağı, yazının şekli, rengi, büyüklüğü, ilgili özel düzenlemeye göre belirlenecektir.

Bu yükümlülüğün uygulanacağı geminin bir özelliği bulunmaktadır. Bu özellik, geminin sicile kayıtlı olmasıdır. Bu nedenle, sicile kayıtlı olmayan gemilerde bu yükümlülük bulunmadığı için, yazmama hareketi suç teşkil etmeyecektir.

Yazma yükümlülüğünü, bizzat kaptan yerine getirebileceği gibi, kaptan bir başkasına da yaptırabilir.

Bu suç, konu bakımından tehlike suçudur.

2. Netice

TTK m. 950/1’de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, neticeli suç değildir. Suçun oluşabilmesi için somut bir neticenin varlığı istenmemiştir.

3. Nedensellik Bağı

TTK m. 950/1’de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, nedensellik bağının tespiti önem taşımamaktadır.

F. Suçun Manevi Unsuru

TTK m. 950/1’de düzenlenen suç, kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suç, taksirle işlenemez.

G. Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenler

1) Hukuka Uygunluk Nedenleri

a) Meşru Savunma

Bu suçlar bakımından, hukuka uygunluk nedeni olarak meşru savunma hükümleri uygulanabilir.

b) Kanun Hükmünü Yerine Getirme

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak kanun hükmünü yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Hakkın Kullanılması

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak hakkın kullanılması hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

d) İlgilinin Rızası

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızası hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir. Çünkü, kanun koyucu, kişilere, bu düzenlemede yer alan hareketler bakımından üzerinde rıza gösterebileceği bir hak tanımamıştır.

2) Kusurluluğu Kaldıran Nedenler**a) Zorunluluk Hali**

Bu suçlar bakımından, koşulları gerçekleşirse kusurluluğu kaldıran bir neden olarak zorunluluk hali hükümleri uygulanabilir.

b) Yetkili Amirin Emrini Yerine Getirme

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak yetkili amirin emrini yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Cebir, Tehdit

Bu suçun işlenmesinde cebir veya tehdit söz konusu ise, failin cebir veya tehdit etkisi altında kalarak suçu işlemesi nedeniyle, cezai sorumluluğu bulunmayacaktır. Bu durumda, fail, cebir veya tehdidi kullanan kişi olacaktır.

d) Hata

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak hata hükümleri uygulanabilir.

H. Suçun Tamamlanması

TTK m. 950/1'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, suç teşkil eden hareketlerin işlenmesiyle birlikte suç da tamamlanır.

I. Suçun Özel Görünüş Şekilleri**1. Teşebbüs**

TTK m. 950/1'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Sırf hareket suçlarına teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler olmasına karşın, hareketlerin kısımlara bölünebilmesi durumlarında teşebbüsün varlığını kabul ediyoruz.

2. İştirak

TTK m. 950/1'de düzenlenen suç, bakımından iştirak bir özellik göstermemektedir. Bu suçlar bakımından iştirakın genel kuralları geçerli olacaktır.

3. İçtima

a) Bileşik Suç

TTK m. 950/1’de düzenlenen suçta bileşik suç düzenlemesine yer verilmemiştir.

b) Zincirleme Suç

TTK m. 950/1’de düzenlenen suçta, TCK m. 43’te düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

c) Fikri İçtima

TTK m. 950/1’de düzenlenen suçta, TCK m. 44’te düzenlenen fikri içtima hükümleri uygulanabilir.

X. Muhafaza Görevini Kötüye Kullanma Suçu (TTK m. 1366)

TTK m. 1366’ya göre, ‘(1) İhtiyati haczine karar verilen bütün gemiler, bayrağı ve hangi sicile kayıtlı oldukları dikkate alınmaksızın, icra müdürü tarafından seferden menedilerek muhafaza altına alınır. Geminin ihtiyaten haczedilerek seferden menedildiği, kaptana veya malike ya da malik olmayan donatana yahut bunların bir temsilcisine tebliğ edilir. Gemi, tebligat yapılan kişiye yediemin sıfatıyla bırakılır. Yediemine, görevi ve Türk Ceza Kanununun 289 uncu maddesinden doğan cezai sorumluluk dâhil olmak üzere, kanuni sorumlulukları hatırlatılır. (2) Haczi uygulayan memurun düzenleyeceği ihtiyati haciz tutanağında, geminin adıyla belirtilmesi yeterlidir; değerinin yazılması gerekmez. Taraflardan birinin istemi üzerine, geminin değeri icra mahkemesince saptanır; bu saptamaya dosyadan anlaşılan ilgililer çağırılır. (3) İcra müdürü, ihtiyati haciz kararını derhâl, geminin bulunduğu bölgeden sorumlu sahil güvenlik komutanlığına veya emniyet teşkilatına, liman başkanlığına ve gümrük idaresine bildirir. (4) İcra müdürü, ihtiyati haciz kararını, kararın uygulanmasını izleyen ilk iş gününde geminin kayıtlı olduğu sicile ve yabancı bayraklı gemilerde, geminin bayrağını taşıdığı devletin en yakın konsolosluğuna bildirir’.

TTK m. 1367/1’e göre, ‘(1) İhtiyati haciz kararı uygulanacağı sırada, gemi fiilen hareket etmiş veya seferde bulunuyorsa, 1366’ncı maddenin ikinci ilâ dördüncü fıkralarında öngörülen işlemlerden başka, a) Türk Bayraklı gemilerde ihtiyati haciz kararı, malike, malik olmayan donatana ve borçtan şahsen sorumlu bulunan kişiye tebliğ edilir ve deniz alacağı için on gün içinde teminat verilmesi, aksi hâlde geminin izleyen ilk seferinde icra dairesine teslim olunması ihtar olunur, geminin teslim edilmemesi hâlinde, fail hakkında Türk Ceza Kanununun 289 uncu maddesine göre cezaya hükmolunur’³².

³² **TCK m. 289’a göre,** ‘(1) Muhafaza edilmek üzere kendisine resmen teslim olunan rehinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkonulmuş olan mal üzerinde teslim amacı dışında ta-

A. Suç ile Korunan Hukuksal Değer

Bu suç ile, ihtiyati haczine karar verilen bütün gemiler bakımından denetim görevine sahip kişilerin bu görevlerini yerine getirmeyerek üçüncü kişilerin menfaatlerine zarar vermeleri önlenmektedir. Kısaca, güven ilişkisi korunmaktadır.

B. Suçun Konusu**1. Suçun Hukuki Konusu**

Bu suçun hukuki konusu, suç ile korunan hukuksal değerdir.

2. Suçun Maddi Konusu

TTK m. 1366'da düzenlenen suçun maddi konusu, ihtiyati haczine karar verilen gemidir.

C. Suçun Faili

Bu suçunda faili, haczedilen geminin yemdi emin sıfatıyla teslim edildiği kişi veya kişilerdir.

TCK m. 1366'da haczedilen geminin yedi emin sıfatıyla teslim edilecek kişi veya kişilerin, kim veya kimler olacağı açıkça düzenlenmiştir. Bu düzenleme göre; kaptan, malik, malik olmayan donatan veya adı geçen kişilerin temsilcisi yedi emin olabileceklerdir.

D. Suçun Mağduru

Bu suçta mağdur, haczedilen gemi üzerinde hak, alacak veya diğer hukuken korunan menfaat sahibi gerçek veya özel hukuk ya da kamu hukuku tüzel kişisi veya kişileridir.

E. Suçun Maddi Unsuru**1. Hareket**

TTK m. 1366 ile 1367 birlikte değerlendirildiğinde, bu maddede düzenlenen yasak hareketlerin işlenmesi halinde, TCK m. 289'da düzenlenen 'Muhafaza Görevini Kötüye Kullanma' suçunun oluşacağı sonucuna varılacaktır.

sarrufta bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kişinin bu malın sahibi olması hâlinde, verilecek ceza yarı oranında indirilir. (2) Birinci fıkrada tanımlanan suçun konusunu oluşturan eşyayı kovuşturma başlamadan önce geri veren veya bunun mümkün olmaması hâlinde bedelini ödeyen kişi hakkında verilecek cezaların beşte dördü indirilir. (3) Muhafaza edilmek üzere kendisine resmen teslim olunan rehlinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkonulmuş olan malın dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle kaybolmasına veya bozulmasına neden olan kişi, adli para cezası ile cezalandırılır. (4) Bir suçla ilişkin soruşturma veya kovuşturma kapsamında elkonulan eşyayı amacı dışında kullanan kimse, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır'

TTK m. 1366 ve 1367'deki düzenlemelerde, ihtiyati haczin gereği teslim olunan geminin, ilgili makama tekrar geri verilmemesi veya geminin bedel olarak karşılığı olan paranın teminat olarak yatırılmaması hareketleri haksız bir hareket olarak düzenlenmiştir. Yollama yapılan TCK m. 289'da ise, teslim amacı dışında tasarrufta bulunma hareketi suç olarak düzenlenmiştir. Teslim edilmesi istenen bir geminin teslim edilmemesi ile geminin teslim amacı dışında kullanılması farklı kavram ve farklı durumlardır. Bu nedenle, TTK m. 1366 ve 1367'deki TCK m. 289'a yapılan yollama, sorunu tam anlamıyla çözmemektedir.

Teslim etmeme, edilgen bir hareket, teslim amacı dışında tasarrufta bulunma etken bir hareket ile işlenebilir. Bu nedenle, ihtiyati haczin gereği teslim olunan geminin, salt teslim edilmemesi TCK m. 289'da düzenlenen suçu oluşturmamalıdır. TCK m. 289'da düzenlenen suçun oluşabilmesi için, teslim edilmeyen hacizli geminin teslim amacı dışında kullanılması da gerekir. Bu durumda şöyle bir çözüm yolu bulunabilir: ihtiyati haczin gereği teslim olunan geminin, salt teslim edilmemesi halinde, cezalandırma bakımından TCK m. 289 uygulanacaktır.

Bu suç, etken hareket ile işlenebilir.

Bu suç, sırf hareket suçudur.

Bu suç, konu bakımından tehlike suçudur.

TCK m. 289/1-sonda, 'Kişinin bu malın sahibi olması hâlinde, verilecek ceza yarı oranında indirilir' ifadesine yer verilmiştir. Bu ifadeye göre, haczedilen geminin, malike yediemin olarak teslim edilmesinden sonra, malikin bu gemiyi tekrar geri teslim etmemesi ve sonucunda amacı dışında tasarrufta bulunması halinde, bu ceza indirimi uygulanabilecektir. Çünkü, TTK m. 1366/1'de haczedilen geminin malike yediemin olarak teslim edilebileceği düzenlenmiştir.

TCK m. 289/2'de cezada indirim sebebi olarak kabul edilen etkin pişmanlık durumuna yer verilmiştir.

TCK m. 289/1'de düzenlenen suç, güveni kötüye kullanma suçunun özel bir işleniş şeklidir.

2. Netice

TTK m. 1366 ve 1367'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, neticeli suç değildir. Suçun oluşabilmesi için somut bir neticenin varlığı istenmemiştir.

3. Nedensellik Bağı

TTK m. 1366 ve 1367'de düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, nedensellik bağının tespiti önem taşımamaktadır.

F. Suçun Manevi Unsuru

Bu suç kasten işlenebilirler. Kast, kural olarak doğrudan kasttır. Ancak, bu suç, olası kast ile de işlenebilir. Çünkü, bu suçun işlenebilmesi için özel kast zorunlu kılınmamıştır.

Bu suç, taksirle işlenemez.

G. Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenler**1) Hukuka Uygunluk Nedenleri****a) Meşru Savunma**

Bu suçlar bakımından koşulları gerçekleşirse, hukuka uygunluk nedeni olarak meşru savunma hükümleri uygulanabilir.

b) Kanun Hükmünü Yerine Getirme

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak kanun hükmünü yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Hakkın Kullanılması

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak hakkın kullanılması hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

d) İlgilinin Rızası

Bu suç bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızası hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir. Çünkü, kanun koyucu, kişilere, bu düzenlemede yer alan hareketler bakımından üzerinde rıza gösterebileceği bir hak tanımamıştır.

2) Kusurluluğu Kaldıran Nedenler**a) Zorunluluk Hali**

Bu suçlar bakımından, koşulları gerçekleşirse kusurluluğu kaldıran bir neden olarak zorunluluk hali hükümleri uygulanabilir.

b) Yetkili Amirin Emrini Yerine Getirme

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak yetkili amirin emrini yerine getirme hükümlerini uygulamak mümkün gözükmemektedir.

c) Cebir, Tehdit

Bu suçun işlenmesinde cebir veya tehdit söz konusu ise, failin cebir veya tehdit etkisi altında kalarak suçu işlemesi nedeniyle, cezai sorumluluğu bulunmayacaktır. Bu durumda, fail, cebir veya tehdidi kullanan kişi olacaktır.

d) Hata

Bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden olarak hata hükümleri uygulanabilir.

H. Suçun Tamamlanması

Suç, sırf hareket suçudur. Bu nedenle, suç teşkil eden hareketlerin işlenmesiyle birlikte suç da tamamlanır.

I. Suçun Özel Görünüş Şekilleri**1. Teşebbüs**

Sırf hareket suçlarına teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler olmasına karşın, hareketlerin kısımlara bölünebilmesi durumlarında teşebbüsün varlığını kabul ediyoruz.

2. İştirak

Bu suç bakımından iştirak bir özellik göstermemektedir. Bu suçlar bakımından iştirakin genel kuralları geçerli olacaktır.

3. İçtima**a) Bileşik Suç**

Bu suçta bileşik suç düzenlemesine yer verilmemiştir.

b) Zincirleme Suç

Bu suçta, TCK m. 43'te düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.

c) Fikri İçtima

Bu suçta, TCK m. 44'te düzenlenen fikri içtima hükümleri uygulanabilir.

XI. SONUÇ

TTK'nda düzenlenen suçlar, kanun tekniği açısından bazı sorunlar barındırmaktadır. Çünkü, cümleler çok uzun, özne, yüklem ve nesne birbiri içine geçmiş bulunmaktadır. Bu durum, konunun incelenmesinde ve başlıklandırmada sıkıntı oluşturabilmektedir.

Ceza sorumluluğu başlığı altında, idari yaptırım gerektiren düzenlemelere yer verilmiştir. Cezai yaptırım; hapis cezası, adli para cezası ve güvenlik tedbirinden oluşur. İdari para cezası, cezai değil, idari yaptırımdır. Ceza sorumluluğu başlığı altında idari yaptırım ve idari yaptırım gerektiren düzenlemeye yer verilmesi isabetli olmamıştır.

KAYNAKÇA

AYDIN, Hüseyin; Türk Ticaret Kanununda Haksız Rekabet Suçları, Ankara, 2008.

BİÇER, Levent; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet (TTK m. 54 – 63), Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012/1.

DOĞRUSÖZ, A. Bumin; Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun İhdas Ettiği Suçlar, Ceza- lar ve Olası Sorunlar, Yaklaşım, Aralık 2011, Yıl: 19, Sayı: 228.

ERMAN, Sahir; Ticari Ceza Hukuku, Genel Kısım, Cilt – I, İstanbul, 1992.

HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem; Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Topluma Karşı Suçlar, Ankara, 2012.

PULAŞLI, Hasan; Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, Ankara, 2011.

ÜNVER, Yener; Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, Ankara 2003.

